БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№155 (10216) | 1963 оной июлиин 3, среда | Сэн 2 мүнгэн

Республикынгаа 40 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтая

Түсэбһөө гадуур 200 центнер

БАРГАЖАН. Хурамхаанай совхозой хоёрдохи отделениин hаалишад Буряадай республикын 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтажа байна. Гүрэндэ hү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые арбан хоногоор уридшалан дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 200 гаран центнер hү гүрэндэ худалдаа.

Малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ hаалишад Нина, Лидия Ивановнанар, Мария Молчанова гэгшэд эрхимлэжэ ябана. Мүнөө тэдэнэр сүүдхэдэз үнеэн бүриһөө 8-9 литр hү hаажа, совхозой ажалшадай магтаалда хүртэнэ.

М. Яковлев,
«Баргажанай үнэн» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

Гурбан минута соо нэгэ хони

СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цэнгэ Буянтуевай Муйаадаг Хэжэнгын совхозой (Хори) ажахын тоосоото хонишодой бригада хонидойнгоо ноохые түлэг хайшална.

Хониной ноохо хайшалха Оренбургын арга бэрхээр шудалhан мастер Галина Гарбаева тусхай курсада hураhанаа түүлээр совхоздоо бусажа ерээд, олон залуушуулые энэ түрүү аргада hайнаар hургаhан байна. Тэрэ аргые залуу хүбүүд Борис Дылыков, Цыбикдоржи Цыренов гэгшэд ехэ бэрхээр шудаланхай, нэгэ хониной ноохо гурбан минута соо абана.

Тус агрегадта аяар 35—36 хүн хүдэлдэг юм. Тэдэнэй hаадгүйгөөр ажаллахада мэргэжэлтэд - механизаторнууд Юрий Чимитов, Максим Бадмацыбиков ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Иигэжэ эршэ зоригтойгоор ажаллажа байhан хүдэлмэришэд хайшалалгые болзорhоонь 7-8 үдэрөөр урид дууhаха зорилго урдаа табинхай.

Д. Балданов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хониной ноохо хайшалалгын сарай доро.
Авторай фото.

РЕСПУБЛИКЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

Үйлэдбэриин управленинүүдэй болон хүдөөгэй партикомуудай зууршалгаар республикын Хүндэлэлэй самбарта иимэ ажахынуудые бэшэхэ:

Хориин үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхоз (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Бальжанов,** парткомой секретарь нүхэр **Галсанов**). Тус колхоз июниин 28-да мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 100,3 процент, hү—102,9 процент, үндэгэ—131 процент, ноохо—103,1 процент дүүргэhэн байна.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Путь Ленина» колхоз (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Иванов,** парторганизациин секретарь нүхэр **Варфоломеев,** зоотехник нүхэр **Колодина**). Энэ колхоз июниин 30-да гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 111,4 процент, hү—100,4 процент, үндэгэ—106,6 процент, ноохо—300 процент дүүргэбэ.

Промышленна предприятинуудай дундаhаа:

Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын завод (начальнигынь нүхэр **Павленко,** парткомой секретарь нүхэр **Асеев,** завкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Абагаев,** ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь нүхэр **Разумов**) валовой продукци гаргаха хахад жэлэйнгээ түсэб июниин 24-дэ дүүргээд, түсэбһөө гадуур 510 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө.

Улаан-Үдын шэлэй завод (директорынь нүхэр **Болотов,** парторганизациин секретарь нүхэр **Полуянов,** завкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Попков,** комсомолой организациин секретарь нүхэр **Лошкомоева**) хахад жэлэйнгээ түсэб июниин 28-да дүүргээд, 100 мянган дүрбэлжэн метр шэл түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргаа.

Түмэр хэрэгсэлнүүдые гаргадаг Улаан-Үдын **Кировэй нэрэмнэтэ завод** (директорынь нүхэр **Атслег,** парторганизациин секретарь нүхэр **Соловьев,** завкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Свистунов,** комсомолой организациин секретарь нүхэр **Артюнова**) хахад жэлэйнгээ түсэб июниин 22-то дүүргээд, 46 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур гаргаа.

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойн баяртай дашарамдуулан, республикадамнай ородой культурын hайндэр эхилэнхэй. Энэ hайндэртэ хабаадалсахаяа элитэ артистнар, уран зураашад, уран зохёолшод, композиторнууд манай ниислэл Улаан-Үдэ ерэнхэй. Зураг дээрэ: аэропорт дээрэ айлшадые угтажа байна. (Баруун талаhаа) композитор Аркадий Островский автографаа үгэжэ байна.

Үргэн сагаан Тугнын шэнэ дуунууд

Агууехэ ород арадай соёл культурын ажал ябуулагшадай түлөөлэгшэдтэ

Өөрын онсо шэнжэ тэмдэгүүдтэй үшөө нэгэ хабарые зунай hайхан зулгы саг hэлгэбэ. Эгээл иимэ гайхамшагта үе сагта манай Буряадай автономито республикын 40 жэлэй ойн баярай hайндэр болохонь.

Энэ hайндэр үшөө нэгэ шэнэ шэнжэтэй байха юм. Юуб гэхэдэ, ойн hайндэртэй дашарамдуулан, агууехэ ород арадай соёл культурын hайндэр манай республикада үнгэргэгдэхэнь. Энэмнай бүрил hайн ха юм даа. Буряадай найрые улам гүн гүнзэгы удхатай, хүхюун баяртай, дэлисэ ехэтэй болгохол. Эдэ үдэрнүүдтэ арадуудай хэтэ мүнхэдөө эбдэршэгүй хани барисаанай дуу хүгжэмэй аялга үшөө хүсэтэйгөөр зэдэлхэл. Энээнhээнь бидэндэ хүсэн нэмэхэл, зориг дээрэмнай зориг бадархал!

Энээнтэй дашарамдуулан, үргэн Тугнын хоймороор hуурижаhан колхозой гэшүүдэй үмэнэhөө агууехэ ород арадай соёл культурын түлөөлэгшэдтэ үнэн зүрхэнhөө гараhан хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйбди.

Манай олон hалбаритай ажахы жэлhээ жэлдэ хүгжэн hалбаржа байдаг. Энээнтэй хамта колхознигуудай байдал улам hайжаржа, шанга шадалтай боложо байнхай. Илангаяа hүүлшын жэлнүүдтэ манай алхамууд дорюун болоо. Жэшээнь, 1953 онтой жэшэхэ болоо hаа, нёдондо жэлдэ орооhон 2,5 дахин, мяхан 3 дахин, hүн 2 дахин, ноохон 7 дахин ехээр абтаhан байба. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые гүрэндэ худалдаха түсэб үнгэрэгшэ жэлдэ сум дүүргэгдээ hэн. 28 мянган центнер тарhа, 4014 центнер мяха, 5700 центнер hү, 714 центнер ноохо, 230 мянган үндэгэ гүрэндэ худалдаа hэмди. Мүнгэн олзо доходнай нэгэ миллионhоо үлүү болоо hэн. Энээнэй 500 мянга шахуу түхэригынь колхознигуудай салин хүлhэндэ түлэгдөө.

Ажахын бүхы hалбаринуудай хүгжэхэ тудам колхознигууднай баян дэлгэр байдалтай боложо байна. Байра байдалай талаар гэшүүднай шанга шадалтай болонхой. hүүлэй 4-5 жэлэй турша соо 420 айл шэнэ гэр толлоhон байна. Илангаяа соёл болбосоролой, оюун бодолой талаар колхознигуудай ургаhые тэмдэглэхэдэ бүришье урматай байна. Ород, буряад хэлэнүүд дээрэ газетэ, журналнуудые, номуудые абажа манай колхознигууд уншадаг, радио шагнадаг. Өөhэдын библиотэкэтэй айлнууд угаа олон. Л. Толстой болон А. Чеховэй, А. Горький болон В. Маяковскиин, М. Шолохов болон А. Фадеевэй зохёолнуудые манай буряадай зохёолшодой номуудтай хамта хонишоной гү, али механизаторай бүлын өөhэдын библиотекэ соо хаража болоно. Колхознигуудай дуу хүгжэмдэ дуратай болоhые тусгаар тэмдэглэхээр. Ородой агууехэ композиторнууд П. И. Чайковскиин, А. П. Бородинай классическа хүгжэмhөө эхилээд, совет композиторнуудай —Т. Хренниковэй, В. Соловьев-Седой болон бусадай зохёолнуудые манай нютагаархид шагнажа байдаг болонхой. Иигэжэ «Адуушанай дуун» үргэн сагаан Тугнын шэнэ аялтануудтай нэгэдэн зэдэлжэ байнхайл.

Манай колхознигуудай болбосон культурна ажабайдалтай, шанга шадалтай болоhые Тугнын түрүү хонишон Даши Сангаевай бүлэ тодоруулан харуулна. Энэ бүлынхид газетэнүүдые абажа ходо уншадаг. Радиоприёмнигтой. Энээгээрээ hүүлшын мэдээсэлнүүдые алгадгүй шагнажа байдаг. Орон доторхи, хилын саанахи hонинуудые бултыень мэдэhэн, дуулаhан ябаха, ажалаараашье, суртал бодолоороошье мүнөө үе сагай дорюун алхамай манлайда дабшадаг хүнүүдэй нэгэн Даши Сангаев юм гэжэ нүхэдынь тон зүб хэлсэдэг. Гэртэнь ороходо, үлүү юумэн үгы, зүгөөр хүндэ хэрэгтэй зүйл —hайн мебель, библиотекэ, радиоприёмник бии. Иигээд лэ манай Галтайда гү, али Калиновка тосхоной ямаршье айлда оробол, иимэрхүү байдал харамаар.

Манай колхозой экономикын хүгжэхэтэй хамта соёл гэгээрэлэй улам hалбаржа байhые үшөө нэгэ иимэ баримта гэршэлнэ. hүүлэй 4-5 жэлэй турша соо 100—100 hууритай 4 клуб, 6 hургуулиин байшан, багшанарай байха 4 шэнэ гэр, 100 hууритай культстан баригдаа. Иигээд байхадаа, манай колхозой тосхонуудта эхин шатын 5 hургуули, 8 жэлэй хоёр hургуули хүдэлжэ байдаг болоо. Энээнэй урда тээ манай нютагта хэзээшье иимэ олон соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд байтаагүй юм!

hүүлэй жэлнүүдтэ барилга ехээр эрхилhэнэй ашаар колхозой центр Хушуун Үзүүр, бэшэ тосхонууд, Харгааhата, Галтай, Калиновка, Дээдэ-Сутай гэдэгүүдэй түхэл маяг тад ондоо болонхой. Анханда хооhон тала байhан газарта шэнэ түхэлтэй тосхонууд урган гараа. Колхозоймнай центртэ автомат телефон, хэлхеэ холбооной зургаан, магазинууд, клуб, 8 жэлэй hургуули, фельдшерскэ пункт, мал аргалдаг газар гэхэ мэтэ бии юм.

Манай артелиин гэшүүдэй үхибүүд болон залуушуул нютагтаа hургуулида hурахаhаа гадна, ороной томо томо городуудай дээдэ hургуулинуудта эрдэм мэргэжэл абажа байдаг юм. Москва, Эрхүү, Улаан-Үдэ, Шэтэ болон бусад городуудаар манай эндэhээ hурадаг залуушуул олон. Манай ажахыда бултадаа нютагай хүнүүд хүдөө ажахын мэргэжэлтэдээр хүдэлжэ байна. Жэшээнь, колхозой главна агрономоор Дашабал Дамбаев, главна зоотехнигээр Содном Бадмаев ажаллана. Фермэ, бригадануудаар олон мэргэжэлтэд хүдэлнэ. hургуулинуудтамнай олон багшанар залуу үетэниие хүмүүжүүлжэ байдаг.

Партиин ЦК-гай июниин Пленумэй материалнууд бидэндэ олон hанал бодол түрүүлээ. Нэн түрүүн суртал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайжаруулха зорилго табигданхай. Ажахынгаа бүхы hалбаринуудые улам ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ гэжэ оролдоготбди. Долоон жэлэй 5 дугаар жэлдэ шиидхэхэ зорилгонууд ехэ. Ороохо таряа, мяха, hү, ноохо, үндэгэ нёдондо жэлэйхиhээ ехые абажа түрэл орондоо худалдаха уялгатайбди. Гүрэндэ мяха, ноохо худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээ. Эдэ бүхы зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө хүдэлмэреэ улам hайжаруулхабди.

Энэ hайндэртэй дашарамдуулан, түйлаhан амжалта тухайдаа дурдаабди. Саашадаа хэхэ юумэн үшөө ехэ. Манай амжалтанууд өөhэдөө ерээ бэшэ. Колхознигуудаймнай оролдосото ажалаар, манай ороной арадуудай, нэн түрүүн ород арадай туhаламжын ашаар эдэ бүгэдэнэй түйлагдаhаниинь ойлгосотой. Эгээл иимэhээ мүнөөдэр агууехэ ород арадайнгаа соёл культурын hайндэртэй дашарамдуулан, манда бүхы талаар туhаламжа үзүүлhэн, үзүүлжэшье байгаа ород арадтаа баяр баясхалангай үгэ дурданабди.

Ажахыгаа, соёл культураяа хүгжөөхэ хэрэгтэмнай ород арадай үзүүлhэн hайн нүлөөн айхабтар ехэ. Энэнь алхам бүридэ харагдажа байна. Манай колхоздо ород, буряад болон бусад ондоо яhатан хамтаараа ажаллажа байдаг. Тиин бэе бэедээ туhалалсадаг, бэе бэеэ hургалсадаг агшабди.

Манай үргэн Буряад ороной нэгэ ажахын хүгжэлтэ, тэрээндэ хүдэлжэ байhан хүн зоной ургалта харуулнабди. Тиин энэ замнай түрэл республикатаяа хамта дабшаhан дорюун алхамууд байhаниинь ойлгосотой. Тиимэhээ манай ажахын жэшээ дээрэhээ буряад арадай хүгжэн hалбарhан зам, удхаараа социалис, түхэл маягаараа үндэhэн соёл культурын хүгжэлтэ харагдана бшуу.

Буряад арадай ажахы болон соёл культурын талаар түйлаhан амжалта дурдаха болоо hаа барагдашагүй олон. Тиигэбэшье нэтэ баримта дурдая. Манай буряад арадай гүн дундаhаа оюун бэлигтэй зохёолшод, артистнууд, композиторнууд, уран зураашад урган гараа. Энэмнай совет засагай оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ ленинскэ национальна политикын ашаар түйлаhан гайхамшагта амжалтануудай нэгэн болоно.

Эгээл иимэhээ бүхы ажабайдалдамнай айхабтар hайн hайн нүлөө үзүүлжэ байгаа ород арадай соёл культурын hайндэрые манай арад, тэрэ тоодо Тугнын колхознигууд, ехэ баяртайгаар угтахабди.

Ханинар! Оюун бэлигэйнтээ баялигые бидэндээ харуулагты. Таанадые хаанашье, тэрэ тоодо манай үргэн сагаан Тугнэдэшье, ехэ баяртайгаар угтахабди. Соёл культурынгаа түйлалтые харалсаха, бэе бэедээ туhалалсаха гээшэ hүүлэй үедэ hайн ёhо гурим боложо байна. Энэ ехэ hайшаалтай гэжэ hанагдана.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Знамя Ленина» колхозой гэшүүдэй үмэнэhөө:

Ц. СЕМЕНОВ, колхозой түрүүлэгшэ, **Ш. ЭРДЫНЕ[illegible],** 8 жэлэй hургуулиин дир[illegible], **Л. ЛЕОНОВ,** партийна [illegible] организациин секретарь, **Д.[illegible]ПОВА,** комсомолойхи [illegible] организациин секретарь, **Д.[illegible]ЕВ,** тракторист, **[illegible]ЛОВ,** 5-дахи бри[illegible]дир.

Ород культурын hайндэрые нээлгэ б[illegible]

Буряадаймнай республикын тогтоhоор дүшэн жэлэй ойдо зорюулагдаhан ород культурын hайндэр ниислэл хото Улаан-Үдэдэмнай уржадэр үдэшэ баяр ёhололой оршон байдалда нээгдэбэ. Сэдьхэлэй халуун амаршалгануудаар гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон балледэймнай театрай хилэн торгон хүшэгэ шэмэглэгдэнхэй. Тэндэ сугларhан хүн зоншье hайндэрэйхеэр хубсаланхай, hайндэрэйхеэр сэдьхэл дүүрэн, шог зугаашье соностоно, хани халуун хөөрэлдөөнүүдшье хаа хаанагүй захална.

Үдэшын зургаан сагта үни хүлеэгдэhэн hайндэрэймнай нээлгэ болобо. КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. Модогоев үгэ абажа, Москваhаа манай республика ерэhэн хүндэтэ айлшадаа халуунаар амаршалха зуураа, аха дүү хоёр арадай таhаршагүй мүнхэ хани нүхэсэл тухай, эхилжэ байгаа hайндэрэй гүнзэгы удха шанар тухай тогтон хэлэбэ.

— Агууехэ аха арадаймнай агууехэ соёл культурын hайндэр манай Буряадай республикада амжалтатай hайхан үнгэрэг лэ, — гэжэ юрөөн хэлэхэдэнь, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана.

Удаань республикымнай ниислэл хотын ажалшадай зүгhөө сүмөөрөө коммунис ажалай предприятиин хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын главна инженер М. Завгородняя айлшадаа амаршалба.

— Агууехэ ород соёл культурын hайндэрэй танай республикада эхилжэ байhан ушар хадаа манай арадуудай, тобшолбол, үргэн уужам Россин Федерациин арадуудай бултанайнь хани нүхэсэлэй hайндэр гэхэдэ алдуугүй. Бидэ оронойнгоо ниислэл хотоhоо аяар холо аад, зүрхэндэмнай дүтын Буряад орон ерэжэ, дүшэн жэлэй туршада түйлаhан гайхамшагта амжалтануудыень хараха, соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдтэй хани харилсаагаа улам бүхэ[illegible] улам нягта бол[illegible] жаггүй, — гэжэ [illegible] логшо, РСФСР [illegible]нистерствын тү[illegible] лодилин үгэ хэлэ[illegible]лэбэ.

Манай республи[illegible] турын хүдэлмэрил[illegible] Буряадай уран зох[illegible] бооной харюусалга[illegible] Н. Дамдинов, залуу[illegible] студентнүүдэй [illegible] ческа инсти[illegible] А. Тапхаева [illegible] үгэ хэлээ.

Сугларагшад [illegible]ретарь В. [illegible]тагдан, РС[illegible] театрай ду[illegible] дай холбо[illegible] артист П. Г. [illegible]ре, СССР[illegible] СССР-э[illegible] үгэ хэлээ. [illegible]ициа[illegible] айлшаднай ма[illegible] [illegible]ыбиков.

[illegible]да ородой соёл культу[illegible] рес[illegible] дэрэй нээлгэдэ зорюул[illegible] hонирхолтой концерт ха[illegible]

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН КОНГРЕССЭЙ ХАНДАЛГА

Бүхы оронуудай, бүхы континентнүүдэй эхэнэрнүүд, эхэнүүд, хүндэтэ эгэшэ дүүнэр, хүндэтэ ханинар!

Бидэнэр, эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессэ хабаадагшад, Та бүгэдэндэ ханданабди.

Бидэнэр, 110 оронуудые түлөөлhэн хэдэн зуу миллион эхэнэрнүүдэй түлөөлэгшэд, бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы газар нютагуудhаа—Европоhоо, Азиhаа, Африкаhаа, Австралиhаа, Америкын континентын бүхы оронуудhаа Москва ерээбди. Тиигэжэ манай hанаагаа зобохо ябадалые болюулхын, манай хүсэл эрмэлзэлгые бодотоор бэелүүлхын түлөө юу хэхэ ёhотойб гэжэ хамтынгаа хүсөөр тодорхойлхын, энэ талаар дүй дүршэлөө андалдан абалсахын, hанаата болоhон асуудалнууд, этигэл найдабари тухайгаа хэлсэхээ ерэhэн байнабди.

Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы арадуудта бата бэхи эб найрамдал тогтоохо бүтэдын хүсэл маанадые нэгэдүүлнэ. Зүгөөр манай оронууд хүгжэлтынгөө талаар элдэб шатада байна. Тиигээдшье бидэнэр социальна талаараа, политическэ үзэл бодолоороо, шажанда шүтэлгын талаар ондо ондоо байнабди.

Эмэгтэй хүдэлмэрилэгшэдэй, тараашадай, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, интеллигенциин эмэгтэй түлөөлэгшэдэй обществодо, гэр бүлэдэ ёhотой хүндэтэй, тааруу hайн hуури тэмсэн олохо эрмэлзэлгын асуудалаар нэгэн hаналтайбди. Мүн эхэнэрнүүд адли эрхэтэй, уялгатай байха болоно. Иигэжэл бидэнэр, эхэнэрнүүд, бэлиг шадбаряа хүсэдөөр хүгжөөхэ, хүн түрэлтэнэй гэгээрэлэй бүхы хэрэгүүдтэ хабаадалсаха болонобди. Хэдэ миллион эхэнэрнүүд экономическа, социальна, политическэ эрхэнүүдээ тэмсэн абаад, тэдэнээ бэхижүүлхэ, үргэдхэхын түлөө тэмсэжэ байна. Эрэшүүлтэй бүхы талаараа адли тэгшэ байха үндэhэ hуури дээрэ түшэглэн, хэдэ миллион эхэнэрнүүд шэнэ общество байгуулгада хабаадана.

Манай хүсэл эрмэлзэлгын бодотоор бэелүүлэгдэхэ байhые Валентина Терешковагай, Валерий Быковскиин шэн габьяата хэрэг элитээр тодорхойлно.

Манай үхибүүдтэ жаргалта байдал тэмсэл соогуур бии болгохо, бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы үхибүүдтэ элүүр энхэ, жаргалтай, ашатай hайн байдал олгохо талаар булта нэгэн hаналтай, сэхэ шууд шиидэнги байнабди.

Эхэнэр хадаа дэлхэйн бүхы үхибүүдэй эхэнь болоно. Эрдэм ухаанай, социальна хүгжэлтын үе сагта бидэнэр ажаhуунабди. Тиимэhээ хэдэ миллион үхибүүдэй зобожо тулижа, үлдэжэ туража байха, үзэг бэшэг мэдэхэгүй, дарлалта доро ябаха, сагhаа урид наhа барахаар байдалда байлгагдаха ушартай бидэнэр эбсэжэ шадахагүйбди.

Расануудай, арадуудай хоорондо хёмороо үүсхэхэ, бэе бэедэнь дурагүй болгохо пропаганда ябуулагдадаг. Тиигэжэ хархис этэгээдүүд, дайн байлдаае үүсхэхэ хүсэнүүд залуушуулай ухаан бодолдо тон муугаар нүлөөлдэг, эдэниие буруу харгыда оруулдаг. Иимэ хорото пропагандатай бидэнэр эбсэхэгүйбди.

Бүхы оронуудай, бүхы континентнүүдэй эхэнэрнүүд!

Бүхы хэрэгүүдтэ эхэнэрнүүдэй эрхэнүүдые тэмсэн абахын, тэдэниие хамгаалхын зорилгоор ямаршье бэрхэшээл, хоролтоhоо айнгүйгөөр, эсэшэ сусашагүйгөөр таанадай тэмсэхые уряалнабди. Энэмнай ажал хэхэ эрхэ, элүүр энхые хамгаалха, амарха, соёл культурын ашада хүртэхэ, экономическа, гражданска, политическэ эрхэнүүдые тэмсэн абаха, хамгаалха хэрэг болоно бшуу. Тиигэжэ манай оронуудта, бүхы дэлхэй дээрэ бүлэ бүхэндэ жаргалтай hайн байдалай шухала эрхэ байдал бии болгоггдохо ушартай. Иигээд байхадал, эб найрамдалай, арадуудай хоорондохи хани барисаанай, социальна хүгжэлтын, хүн зондо энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандалгын агууехэ уг зорилгоор урмашаhан үхибүүдые хүмүүжүүлжэ болохо байна.

Жаргалта байдал тээшэ иигэжэ эрмэлзэлгые бодотоор бэелүүлхын түлөө эб найрамдал, арадуудай хоорондохи хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Бүхы дэлхэйн хүндэтэ эгэшэ дүүнэр, хүндэтэ ханинар!

Бидэнэр буу зэбсэг үлэмжэ ехээр бэлдэлгэhээ тохёолдоhон улам улам ехэдэжэ байhан аюулта байдал тухай hанаата болонобди. Иимэ аюулта байдал бүхы хүн түрэлтэндэ түйлай ехэ хойшолонтой термоядерна дайн байлдаае тохёолдуулжа болохо байна.

Түйлай ехэ зөөри зөөшэ хии талаар хаягдажа, юумые hандарган hалгаха, үгы хэхэ хэрэгсэлнүүдые түхеэрэлгэдэ гаргашалагдана.

Манай үхибүүдэй ерээдүйн, дэлхэйн хуби заяанай түлөө харюусалгаяа мэдэржэ, бидэнэр дайн байлдаанай аюулые сараха тэмсэлдэ хубитаяа улам ехээр оруулхаар сэхэ шууд шиидэнхэйбди.

Бата бэхи эб найрамдал тогтоолгодо бидэнэр хабаадаха хүсэлтэйбди. Тиигэжэл гүрэнүүдэй хоорондохи зүрилдөөнүүдые дайн байлдаагаар шиидхэлгые буруушаанабди. Харин иимэ зүрилдөөнүүд хэлсээнүүдые хэжэ шиидхэгдэхэ ушартай гээд бидэнэр этигэнхэйбди.

Элдэб социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй бүхы дэлхэй дээрэ зэргэ оршон байхын, бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр шанга хиналта тогтоожо, буу зэбсэг хуряаха, нэн түрүүндэ термоядерна зэбсэг үгы болгохо хэрэгэй бэелүүлэгдэхын түлөө бидэнэр тэмсэхэ хүсэлтэйбди.

Бидэнэр таанадые уряалнабди:

ядерна туршалгануудые болюулхын, атомна зэбсэггүй зононуудые бии болгохын, хариин газар дээрэхи сэрэгэй баазануудые үгы болгохын, тэндэхи сэрэгүүдые гаргажа абаашахын түлөө маанадтай хамта эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ;

иимэ шэглэлтэйгээр тэмсэдэг ажал ябуулагшадай, организацинуудай, правительствануудай, бүхы хүнүүдэй үүсхэлые дэмжэхэ;

эб найрамдалай, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын, буу зэбсэг хуряахын түлөө эхэнэрнүүдэй тэмсэлые улам үргэдхэхэ.

Буу зэбсэг хуряалга хадаа эб найрамдалда дуратай хүнүүдэй нэгэ гайхамшагта илалтань болохо. Буу зэбсэг хуряахада, бүгэдэ ниитын эб найрамдал тогтоохоло туhа нэмэри болохо, арадуудай хоорондоо тон адли тэгшэ эрхэтэй болохо эрхэ байдал бии болгогдохо, амгалан ёhоной ажал хэхэдэ, түйлай ехэ материальна хэрэгсэл, хүн зон сүлөөржэ үгэхэ, эрдэм ухаан хүн түрэлтэнэй аша туhада хэрэглэгдэхэ.

Буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал тогтоохо хэрэг национальна талаараа бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэжэ байhан арадуудай хэрэгтэй нягта холбоотой.

Хэдэ миллион эрэшүүл, эхэнэрнүүд, үхибүүд колониальна богоолшолгодо үшөөл байhаар. Африкын, Азиин, Латиин Америкын олон оронууд империалис гүрэнүүдhээ экономическа талаараа дулдыданги байна. Гитлерые дараhанай hүүлээр 18 жэлэй үнгэрөөшье хада, фашис зонхилолго бии байhаар. Эдэ бүгэдын бии байhаниинь хүн түрэлтэндэ эшэгүүритэй, эбсэшэгүй байна бшуу.

Бүхы арадууд сүлөөтэ ёhоор, бэеэ даанхай байдалтайгаар байха арга боломжотой болохо, ямар шэнжэтэйгээр байхаяа, ниитын ямар байгуулалта тогтоохоёо өөhэдөө шиидхэхэ ушартай.

Элдэб янзын империалис дарлалтада, элдэб шэнжэтэй колониализмда эсэргүүгээр, өөhэдынгөө эрхэ сүлөөгэй, национальна талаар бэеэ даанги байдалтай болохын түлөө тэмсэжэ байhан эхэнэрнүүдтэй, арадуудтай бидэнэр hаналаа нэгэдэнгибди.

Фашизмын зэбүүрхэмэ эрхэ байдалтай тэмсэжэ, зобожо тулижа байhан эхэнэрнүүдтэй бидэнэр hаналаа нэгэдэнгибди. Өөhэдынгөө үхибүүдые, эрхэ сүлөөе, эб найрамдалые хамгаалhанайнгаа түлөө нэгэшье эхэнэрэй түрмэдэ хаагдахагүйн түлөө бидэнэр тэмсэнэбди.

Ажамидарал бии болгодог hэн туладаа, бидэнэр, эхэнэрнүүд, тэрэниие хамгаалха ёhотойбди.

Манай эрхэнүүдые, үхибүүдэйнгээ жаргалые, эб найрамдалые, бэеэ даанхай байдалтай байха арадуудай эрхые хамгаалха талаар бидэнэр ехэ харюусалгатайбди. Зүгөөр бидэнэр өөhэдынгөө хүсэндэ ехээр этигэнэбди.

Бидэнэр хүн түрэлтэнэй хахадhаа олонхи болонобди. Бултадаа нэгэдэнги байхадаал хүсэтэйбди. Иимэ нэгэдэнги хүсэтэй байhанай ашаар дэлхэйн гурбадахи дайнай hүртэ муухай аюул мүнөө хүрэтэр сарагдажа байна.

Маанадые нэгэдүүлдэг юумэнүүд түйлай ехэ хүсэн болонхой. Энэ түйлай ехэ хүсэмнай хадаа үхибүүдтэ дуратай байлга, бүхы дэлхэйн эхэнэрнүүдэй, арадуудай хоорондохи хани барисаан, hаналаа нэгэдэнги байлга, мүн эб найрамдал тогтоохо эрмэлзэл, үнэн сэхэ байха, хүгжэлтэ түйлаха, бүхы хүн түрэлтэнэй жаргалтай байха хэрэг тээшэ эрмэлзэлгэ болоно бшуу.

Дайн байлдаанай аюулда эсэргүүгээр бүхы хүсэнүүдые суглуулан элсүүлхын, бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохын түлөө бидэнэр нэгэдээбди.

Манай хүсэл оролдолго гаргаа hаа, ажамидарал мандан хүгжэхэл!

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэрие бэелүүлхын түлөө

Агитаторай хүдэлмэриин үрэ—ажалай амжалтада

Коммунис Партиин Центральна Комитедэй Пленумэй материалнуудаар хүн бүхэн ехэтэ hонирхоно. Тэрэнышье ойлгосотой. Энээнhээ урдахи Пленумүүдтэ ажахын, экономикын асуудалнууд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээд, тэндэ абтаhан тодорхой тогтоолнууд бэелүүлэгдэжэ, урагшатай hайнаар промышленность, хүдөө ажахымнай хүгжэжэ байнхай. Коммунизмда дабшалтын ээлжээтэ шухала асуудал—соёл сурталай хүдэлмэри тухай КПСС-эй ЦК-гай саг соогоо зүбшэн хэлсэжэ, сэсэн мэргэн заабари үгэжэ байhандань, бидэ агитаторнууд угаа ехэ урма' баяртайбди.

Би хадаа агитатораар 30-аад жэлэй туршада хүдэлнэб. Энэ хугасаа соо үргэн ниитэтэй ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха талаар олон шата, элдэб янзын онол арга дабагдаа, хэрэглэгдээ юм бэзэ. Теэд мүнөө коммунис шэнжэтэй, шэнэ хүнине хүмүүжүүлхэ харюусалгатай хүдэлмэриин табигдаад байхада, марксизм-ленинизмын үзэл сурталые арадай дунда нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ёhо тэдысэ хандаха, хуушарhан арга нүхэсэлнүүдые хэрэглэхэ буруу гэжэ нүхэр Л. Ф. Ильичев элидхэл соогоо онсолон тэмдэглэнэ.

Манай фермын партийна организаци агитационно хүдэлмэри хонишодой дунда ябуулхые намда даалгаа.

Нарhатынгаа совхоз соо манай фермын хонин ажал бараг зэргын гэжэ тоологдодог. 100 эхэ хониhоо диилэнхи отарануудта 80—90 хурьган энэ жэлдэ абтаа. Партиин гэшүүн, агитатор Доржи Будаевтай суг хүдэлдэг хонишод нарай түл абаха, түргөөр түлжүүлхэ талаар нилээд дүршэлтэй болонхой. Энэ үбэл гараhан эрэ хурьгадаа намар болотор hайнаар хүхэ ногоонной шэмэдэ адуулжа тобиржуулаад, намар гүрэндэ тушааха гэжэ фермымнай хонишод шэнэ зорилго табинхай.

Зарим тэды амжалтын хажуугаар манай хонишод үшөөл hанаhандаа хүрэмөөр хүдэлнэгүйбди гэжэ хонишодтой хөөрэлдэхэдэ, өөhэдөөшье мэдэрдэг. Искусственна үрэжүүлгэ улам наринаар хэжэ, хонин бүрние түрүүлжэ, түлыень нэгэншье хоролто гээлтэгүйгөөр тобиржуулха, гаргаша багатай аад, элбэгээр мяха, нооhо абаха, хонишодой ажалые оньhожоруулан хунгэдхэхэ, бүтээсыень дээшэлүүлхэ—эдэл даа бухы хонишодтоёо хамта партийна организациин hаяын сагта шиидхэхэ асуудалнууд. Минии, агитаторай зорилго хадаа хонишодой урда табигдаhан түсэб даабаринуудые тон ойлгосотойгоор тодоруулан хэлэжэ, харуулжа үгэхэ, тэдэнние бэелүүлхэ арга онолнуудые, боломжо нөөсэнүүдыень ололсожо туhалха хэрэг болоно. Тиихэдээ гол түлэб хүн хүнтэй доро дороны хөөрэлдөө хэхэ, өөhэдэйнь hанал бодолые мэдэжэ абаха гээшэ ехэ удха шанартай. Агитационно хүдэлмэри ябуулхадаа, хүн бүхэндэ hайнаар хандаха гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ нүхэр Ильичев элидхэл соогоо тусхайлан хэлэhэн байна. Энэ заабарине хүтэлбэри болгон агитаторайнгаа хүдэлмэри эмхидхэжэ, бусад шэнэ онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэн, хүдэлхэ гэжэ шиидэнхэйб.

М. Цырендоржиев,
Хоринн аймагай Нарhатын совхозой хоёрдохи фермын парторганизациин агитатор.

Барилгашад hайшаана, дэмжэнэ

«Бурстрой» трестын барилгашад hаяхан дүүрэhэн Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленумэй материалнуудые анхаралтайгаар хүлеэн абаа.

Пленум дээрэ зүбшэгдэжэ байhан асуудалнуудые трестын бүхы хүдэлмэришэд үнэн зүрхэнhөө халуунаар дэмжэнэ.

— Хүн зонние коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ гээшэ хүндэтэй, харюусалгатайшье хүдэлмэри мүн,—гэжэ шулуушан Степан Трифонович хэлэнэ. Тиимэhээ соёл сурталай хүдэлмэриин асуудал энэ пленум дээрэ саг соогоо табигдаа. Гэхэ зуура манай трестын хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ болон ойлгуулламжын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Барилгын зарим участогууд дээрэ лекци, хөөрэлдөөнүүд үшинэй эмхидхэгдэнэгүй, агитаторнуудшье үзэгдэхэеэ болишоо. Тус пленумhээ хойшо эдэ бүхы хүдэлмэри дахин hэргээгдэхэ, hайнаар ябуулагдаха бээз гэжэ найдагдана.

Соёл сурталай хүдэлмэрине үргэн далайсатайгаар ябуулха шухала байhан тушаа тус трестын үшөө нэгэ шулуушан Анатолий Ович гэгшэ ингэжэ хэлэбэ:

— Манай барилгашадай бригадада «Бурстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хододоо ерэжэл байдаг. Теэд бидэнэрэй урда элидхэл, лекци болон хөөрэлдөө нэгэншье үнгэргөөгүй. Иимэ таарамжагүй байдал түргөөр усадхагдажа, хүдэлмэришэдэй дунда политическэ хүдэлмэрине үргэнөөр ябуулха шухала.

Трестын барилгашад түрэл партиингаа Центральна Комитедэй Пленумэй материалнуудые шудалжа эхилбэ.

А. Шулунов.

Бэрхэшүүл Волгоград мордобо

hаяхан Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин станцида оренбургын аргаар хонидой нооhо хайшалагшадай hорилдоон болоно үнгэрбэ. Энэ hорилдоондо үйлэдбэриин управленинүүдэй олонхи ажахынуудай хайшалагшад хабаадалсаа.

Шангахан тулалдаанай hүүлээр эрэшүүлэй дундаhаа Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой ажахын тоосоондо орохон хонишодой бригадын бригадир Николай Пурбуев түрүүлээ. Тэрэ арбан хониной нооhо 40 минутын турша соо хайшалаа. Түргэнөөр хайшалбашье hаа, нүхэр Пурбуев хонидой нооhые доогуур, жэгдэхэнээр, алхашье нооhо үлөөнгүйгөөр хайшалаа. hорилдооной судьянар нэгэн дүүгаар эрхим гэhэн сэгнэлтэ үгэнэ. Оренбургын аргаар хонидой нооhо хайшалалгаар нёдондо чемпион байhан Анатолий Вамбуев хоёрдохи hуури эзэлээ.

Эхэнэрнүүдэй дундаhаа нёдондоной чемпион—Хоринн үйлэдбэриин управлениин Анаагай совхозой хонишон Галина Доржиева түрүү hуури эзэлээ. Тэрэ 5 хони 15 минутын турша соо хайшалжа, сагаараа гансахан эхэнэрнүүдэй дунда бэшэ, харин эрэшүүлэйшье дунда hайн дүн харуулба. Игэжэ бухэли үдэртөө ажаллаа hаа, нүхэр Доржиева 7 часай турша соо 135 хониной нооhо хайшалха аргатай болоно.

Энээнэй hүүлээр 1-дэхи, 2-дохи hууринуудые эзэлhэн хайшалагшадай блиц-турнир болобо. Эндэ баhал Галина Доржиева Николай Пурбуев хоёр шалгарба.

hорилдооной судьянар нүхэд Пурбуев, Доржиева гэгшэдтэ «Буряадай республикын чемпион» гэhэн улаан лентэ намируулаа.

Оренбургын аргаар хонидой нооhо хайшалалга дээрэ эрхим дүн харуулhан шадамар бэрхэ хайшалагшад Николай Пурбуев, Анатолий Вамбуев, Галина Доржиева, Нима-Ханда Мункуева болон бусад бэрхэшүүл Бүхэроссин хайшалагшадай hорилдоондо хабаадалсахаяа Волгоград мордобо.

В. Щепоткин.

Пропагандистнар хүдөө гараба

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Партиин ЦК-гай Пленумэй хүдэлмэри, замбуулин дайдые шэнжэлэлгээр совет ороной хэhэн үшөө нэгэ гайхамшагта илалта Зэдын аймагай ажалшадай, бухы партийна организацинуудай гол анхаралда мүнөө байhаар.

Бүхы совхоз, колхозуудаар, hуурин тосхонуудаар митингнүүд үнгэрөө. Алдарта баатар космонавтнууд В. Быковский, В. Терешкова тухай баяр баясхалантай амаршалганууд, совет эрдэмэй агууехэ дэбжэлтэ тушаа омогорхолгын үгэнүүд хэлэгдээ.

Центральна Комитедэй Пленумэй материалнуудые арад зоние танилсуулха хэрэгтэ эхин парторганизацинуудта туhаламжа үзүүлхын зорилготойгоор 10 гараи хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, пропагандистнар, багшанар болон интеллигенциин бусад эгитэгэмжэтэд аймагай түбhөө хүдөө гараба. Тэдэнэр колхоз, совхозуудай парткомуудта, hуурин тосхонуудта агитаторнуудай суглаа, семинар үнгэргэхэ, өөhэдөө хөөрэлдөө, элидхэл хэхэ даалгабаритай.

— Аймагай өмхи зургаануудай алба хаагшад Пленумэй материалнуудые шудалан үзэжэ эхилээ. Үглөө бүри бүхы хүдэлмэрилэгшэдөө ойр зуурын хөөрэлдөөндэ суглуулнабди,—гэжэ халхеэ-холбооной конторой парторганизациин секретарь нүхэр Тужинов мэдээсэнэ.—Соёл сурталай асуудалаар партимнай табиhан шэнэ зорилгонууд почтын хүдэлмэрилэгшэдтэ сэхэ хабаатай. Ажалшадые хэблэл газетээр, радио дамжуулгаар саг соонь, hайнаар хангахын тула хүдэлмэреэ улам hайжаруулхые оролдохобди.

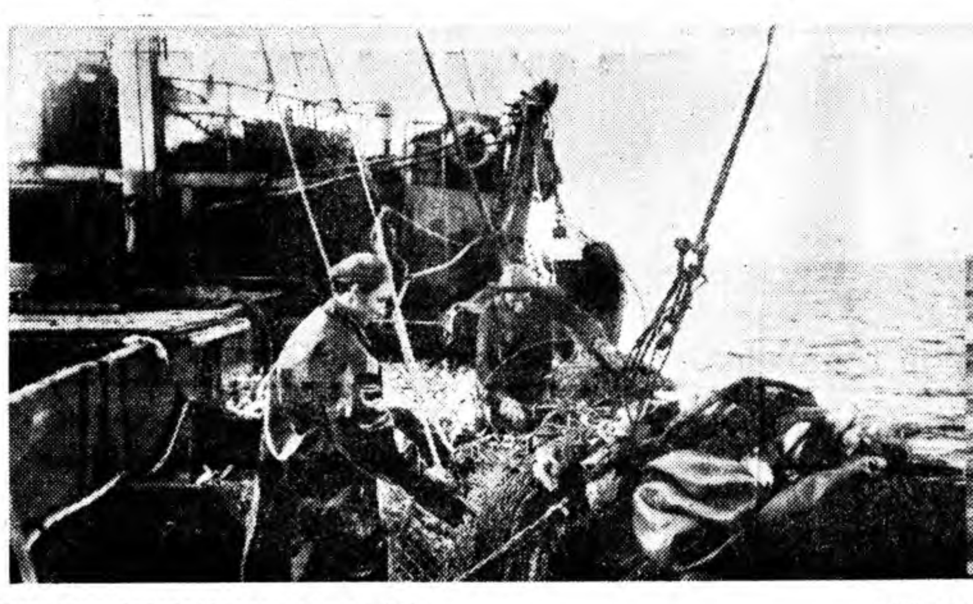
Г. Клочихин,
Зэдын үйлэдбэриин парткомой инструктор.

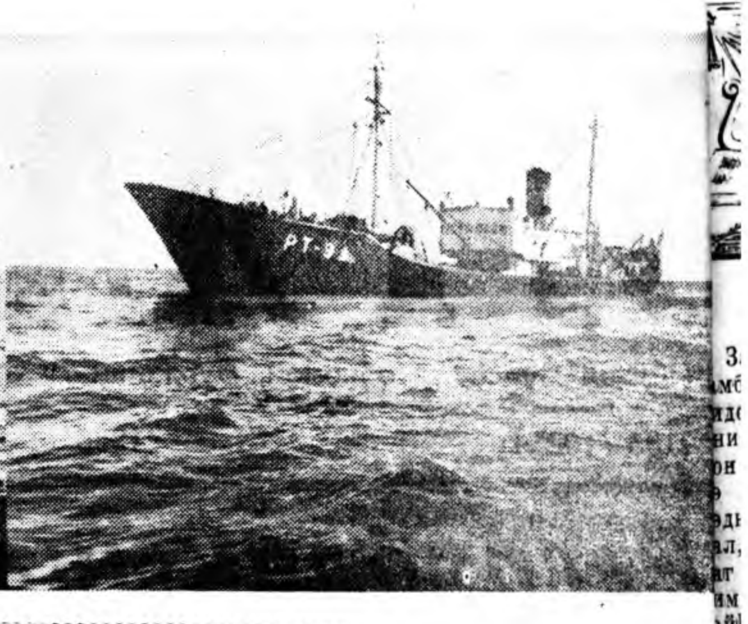
РЕПОРТАЖ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: hаяхан хониной нооhо хайшалагшадай республиканска конкурс Ивалгын үйлэдбэри-туршалгын станцида боложо үнгэрбэ. Шангахан тулалдаанай hүүлээр Анатолий Вамбуев (зүүн гарhаа), Николай Пурбуев, Галина Доржиева болон Нима-Ханда Мункуева гэгшэд түрүүлжэ, хониной нооhо хайшалагшадай Бүхэроссин конкурсдо хабаадалсаха эрхэ олобо.

Ч. Осоровой фото.

Мурманск город хойто далайнуудта загаhа барилгын томохон бааза болоно. Советскэ Союз дотор баригдадаг загаhанай табанай нэгэ хубиие ехэнхиие Мурманскын бассейн нэйхид тушаадаг.

Загаhа барилгада болон загаhанай продукци абалгада ехэ амжалтатай байhанайнь түлөө тэндэхи олохон хүдэлмэрилэгшэд ССР Союзай ордён болон медальнуудаар шагнагдаhан байна.

Зураг дээрэ: Баренцева далай дээрэ загаhа барилга.

ТАСС-ай фотохроника.

Ажал хэрэг тухай хөөрэлдэхэ клуб

Коммунизм байгуулха агууехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ, экономико, культура хүгжөөлгэдэ, мүн техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй дүүргэхэ үүргэнь улам дээшэлнэ.

Улаан-Үдын промышленна предприяти, барилгын организацинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй техническэ бэлэдхэл дээшэлүүлхэ, эрдэм ухаанай болон техникын туйлалтануудые шудалха, техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ тэдэнние эдэбхитэйгээр хабаадуулха зорилгоор Улаан-Үдын горкомой дэргэдэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй саг үргэлжын тусхай hуралсал эмхидхэгдэбэ. «Ажал хэрэг тухай хөөрэлдэхэ клуб» гэжэ нэрлэгдэhэн энэ hуралсалай хэшээлнүүдтэ ажахые хүтэлбэрилгын онол арга hайжаруулха, эрдэм ухаанай болон техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, экономическа эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ тухай зүбшэн хэлсэгдэхэ, дүй дүршэлөө халан абалсаха юм.

Промышленна предприятинуудай, барилгын организацинуудай директор, инженер, экономистнуудай hуралсаха hонирхолтой арга олдоhые hаяхан үнгэргэгдэhэн түрүүшын хэшээл харуулба. «Промышленностиин, барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэроссийска зүблөөнэй дүнгүүд болон гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудые дүүргэхэ талаар городой промышленна предприятинуудай, барилгын организацинуудай зорилгонууд» гэhэн элидхэл КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь В. Г. Бирюков энэ хэшээл дээрэ хэhэн байна.

Городой түрүү предприятинуудай директор, главна инженернүүдэй дүй дүршэл халан абалсаха тухай hонирхолтой хөөрэлдөөн болобо. Партиин горком, райкомууд түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй ёhотой ажал ябуулнагүй гэжэ тон зүб заагдаhан байна. Предприятинуудай директорнүүд ажахынгаа элдэб асуудалнуудые шиидхэhээр, элдэб янзын суглаа, заседанида хабаадалсаhаар сагаа барана, харин ямар нэгэ шэнжэлгэ хэхэ, эдэбхи үүсхэл гаргаха сүлөө забдагүй байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Партиин Октябрьска райком предприятинуудай юрын хүдэлмэрилэгшэдые ниитын ажалда хабаадуулнагүй, дандаа хүтэлбэрилхы нүхэдтэ элдэб даабари үгэнэ гэжэ нарин сэмбын фабрикын директор К. П. Альцман шүүмжэлбэ.

Городой партийна организацинуудай жэжэ предприятинуудта анхарал хандуулаагүй, саг соонь хэрэгтэй туhаламжа хүргөөгүй дээрэhээ гээгдэжэ ябаhан предприятинуудай дундаhаа олонхинь тиимэ бага ажахынууд болоно гэжэ «Теплоавтоматика» заводой директор нүхэр Сытов шүүмжэлhэн байна.

— Түрүү дүй дүршэл халан абаха зорилгоор бидэнэр хүнүүдээ олонхи ушарта томо городуудта эльгээнэбди,—гэжэ локомотив-вагон заhабарилгын заводой директор нүхэр Павленко тэмдэглээ. Манайшье городой предприятинуудта, тэрэ тоодо зарим жэжэ предприятинуудта hонирхолтой, халан абамаар шэнэ, hонин юумэ олон байдаг. Фабрика, заводуудай директорнүүд хоорондоо уулзанагүй шахуу, ажал хэрэг тухайгаа хөөрэлдэнэгүй, дүй дүршэлөө халан абалсанагүй.

Промышленна предприяти, барилгын организацинуудай үйлэдбэри... шухала асуудалнуудые зүбшэн ... сэхэ хэдэн хэшээл үнгэргэхөөр ... раалагдана. Эдэ хэшээлнүүдэй ну... ехэтэй, аша туhатай байхын, түр... дүй дүршэл халан абалсахын ... Зүүн-Сибириин совнархозой, инс... тудуудай, ондоо область, хизаар... дай промышленностиин болон бар... гын хүдэлмэрилэгшэд уригдажа, ... ци, доклад уншаха, уулзажа ... рэлдэхэ юм. Мүн городой түрүү пр... приятинуудай директор, главна ... женернүүд дүй дүршэл тухайгаа ... дэ хөөрэжэ үгэхэ. Клубай хэшэ... нүүдэй үнгэргэгдэхэ үедэ тусхай т... ническэ кинофильмүүд харуулаг... даг болоо.

Промышленность, барилгын а... лые hайжаруулха, гээгдэжэ яба... предприятинуудые түрүүшүүлэй ... гэдэ гаргаха шухала асуудал ши... хэлгэдэ энэ клубай ехэ нүлөө үзү... хэнь дамжаггүй.

Ф. Ченниров.
КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой промышленно-транспортно таhагые даагша.

Үйлэдбэреэ шэнэдхэээд...

Урдань котельнэ байhан цех энэ жэлэй эхиндэ дизельнэ болгогдоhон юм. Цехэй нэрэ миин hэлгэгдээ бэшэ, харин үйлэдбэринь, хэжэ байhан ажалынь, бүтээн гаргадаг зүйлнүүдынь ондоо болобо. Эндэхи хүдэлмэришэдэй урда шэнэ, харюусалгатай зорилгонууд табигдаа.

Транссибирскэ магистраляар хүсэ ехэтэй локомотивуудай ябажа эхилхэдэ, локомотив-вагон заhабарилгын завод электровозуудые заhабарилха даабари абаhан байгаа. Үйлэдбэреэ шэнэдхэн хубилгаха, шэнэ цехүүдые эмхидхэхэ, ондоо мэргэжэл шудалха зорилгоёо тус заводойхид муу бэшээр бэелүүлнэ. Постоянна тогоор хүдэлдэг электровозууд түрүүшээр заhабарилагдажа эхилээ. Мүн энэ жэлэй эхинhээ переменнэ тогоор ябаха электровозууд заводто асарагдажа, тэдэнние заhабарилха даабари амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна.

Дизельнэ цехэй хүдэлмэришэд электровозуудые заhабарилха хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулалсана. Тэдэнэй хүсөөр электровозуудай компрессорнууд бэлэн болгогдоно. Саашадаа энэ цех заводой гол цехүүдэй нэгэниинь болохо юм. Шэнэ продукци бүтээн гаргаха, тепловозуудые заhабарилха бэлэдхэл эндэ хэгдэжэ эхилээ. Дизельнэ цех гол түлэб энэ харюусалгатай даабари дүүргэхэ юм. Мүнөө тэдэнэр үйлэдбэреэ хубилгажа, шэнэ түхеэрэлгэнүүдые тодхожо байна. Тиихэтэй хамта хүдэлмэришэдые ондоо мэргэжэлдэ hургаха асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ.

Цехэй бүхы хүдэлмэришэд республикынгаа hайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ зоригжоод, абаhан уялгаяа болзорhоонь урид дүүргэбэ. Тэдэнэр хахад жэлэйнгээ даабарине июниин 19-дэ дүүргээд, түсэбhөө гадуур гурбан жаротрубна котелнүүдые хэhэн байна. Мүн түмэр замай хүүргэ барилгада хэрэглэгдэхэ зүйлнүүд болзорhоо холо урид бэлэн болгогдоо.

Тус цехэйхидэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ нүхэд Проценко, Иванов гэгшэдэй даадаг котельщигүүдэй бригада түрүүлжэ ябана. Электрогагнуурщад Н. Антонов, В. Щербаков, А. Соловьев, Р. Басько, котельщигууд П. Пичугин, Б. Борисов болон бусад халаанайнгаа даабари үдэр бүхэндэ 125—135 процент хүргэдэг. Хүдэлмэришэд Б. Ринчинов, А. Носик, Б. Овсянников, Б. Ринчинов, А. Павлюченко, Т. Чернего. Б. Сабмилов жэшээтэ ажалаараа суута гараhаар үшинэй.

Абаhан уялгаяа заабол дүүргэхэ гэжэ оролдожо байhан хүдэлмэришэдэй түйлэhан үрэ дүн hайн. Тэдэнэр товарна продукци бүтээн гаргаха түсэбөө болзорhоонь арбан хоногоор урид 101,6 процент дүүргэhэн байна. Энээнние цехэй хүдэлмэришэн бүхэндэ хубаабал, ажалайнь бүтээсэ дунда зэргээр 107 процент болоно.

С. Аюшеева.

Арга боломжоёо зүбөөр хэрэглэнэ

Горнягай мэргэжэл хүндэтэй, магтаалтайшье гээшэ. Тиимэ байхань зүб. Газар малтаха хүшэр хүндэ ажалые хэн дабажа гаранаб? Горнягууд. Имагтал горнягуудай гараар малтагдаhан үнэтэ рудаhаа хатуу булад хайлуулагдана. Тиимэhээ булад түмэрөөр бүтээгдэhэн оньhото олон техникэдэшье горнягай ажалай дээжэ бии гэхэдэ ямаршье алдуу болохогүй. Мүнөө коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа эхилhэн энэ үедэ горнягай хүдэлмэриин үүргэ бүри ехээр дээшэлнэ.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоhоной руднигай горнягууд ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар долоон жэлэй түсэбые табан жэлэй хугасаа соо дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула тэдэнэр комплексно бригада байгуулха, хүдэлмэришэн бүхэн хоёр-гурбан мэргэжэлтэй болохо гэлсэhэн байна. Мүнөө эндэ комплексно бригадануудай байгуулагдаhанай ашаар горнягуудай ажалайнь бүтээсэ элитэ дээшэлээ. Мүн руда малтаха бүхы техникэнь бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана, бусадшье машинануудынь hайнаар хүдэлнэ. Иимэ комплексно бригаднуудта уурхайн бүхы хүдэлмэришэдэй 80 процентнь хабаадана.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ үшөө нэгэ арга боломжо элирүүлэгдээ. Руда илгадаг хуушан маши... нуудай орондо шэнэ техникэ ү... нөөр хэрэглэхэ болобо. Мүн уурха... ханые модоор тулахаяа болижо, ... саг арьбалагдаба. Энэ шэнэ ар... горно инженер Иван Петрович ... нурин зохёон хэрэглээ. Мүнөө нү... Чепуринэй дурадхаhан аргаар ... дэлдэг забойщигууд урданайхи... орходоо хоёр дахин багаар мо... тулга хэрэглэнэ. Энээнэй ашаар ... 50 мянган түхэриг мүнгэн алмаг... Ажалайнь бүтээсэ 10—50 проце... тээр дээшэлээ.

Руднигта ажалай баатарнууд ол... Забойщик Алексей Курнатов эрх... ажалаараа нүхэдэйнгөө дунда су... хана. Тэрэ олон мэргэжэлтэй: ск... пераар ажалладаг, электровоз... жолоодожо шадаха, забойщигоор... хүдэлдэг. Иимэшүү олон мэргэжэл... горнягууд эндэ олон байха.

Гэбэшье, Холтоhоной руднигай ... лэдбэридэ дутагдалнууд үшөөл ... байhаар.

Жэшээнь, үhаар хангалга ... таhалдаhаар. Энэ ушарhаа үрэмд... шэд ажалаа байлгаха баатай боло...

Эдэ дутагдалнуудые дары усад... бал, Холтоhоной руднигай горнягу... дай абаhан уялгаяа заатагүй үл... лэн дүүргэхэнь найдамтай.

Ш. Баншеев.

Хайшалагшадай hорёон

Эгээл мүнөө Хоринн үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта хонидой нооhо хайшалалга түлэг дундаа. Бэрхэ хайшашад нютаг бүхэндэ үдэр бүри шалгаран гарана. Илангаяа оренбургын арга шудалжа, үндэр бүтээсэ туйладаг болоhон хайшашадай нэрэнүүдые хүн зон ходо хэлсэжэ байдаг.

Тэдээн сооhоо эгээл бэрхэ хайшашадые шалгаруулха зорилготойгоор үйлэдбэриин управлени июниин 24-дэ хайшалагшадай hорёо-мурысөө Анаагай үртөө (Анаагай совхозой гурбадахи фермэ) тосхондо үнгэргэбэ. Аймагай ажахынуудай бэрхэ хайшашадай hорёо эндэ үнгэргэгдэhэниинь гайхалгүй. Нёдондо республика соогоо шалгарhан бэрхэ хайшашан Галина Доржиева энэ отделенидэ ажалладаг юм.

...Үдэ багта айлшадшье ерэжэ дүүрэбэ хэбэртэй. Баяртай уулзалга, хүхюутэй хөөрэлдөөн, энеэлдээн эндэ тэндэ болоно.

— Зай, hайн гүбди? Ажал хэр ябажа байнаб,—гээд Галина Доржиева нёдондо хони хайшалалгаар республика соогоо хоёрдохи hуури эзэлhэн Хэжэнгын совхозой нэгэдэхи фермын бэрхэ хайшашан Валя Гарбаевае баяртайгаар угтаба.

Үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо нүхэр Бальжинимаев, главна зоотехник нүхэр Бадмаев гэгшэд hорёое нээжэ, Үдын, Анаагай, Чисаанын, Хэжэнгын совхозуудай арбан табан хайшалагшадые жэрбэ татахыень дурадхаба.

Анаагай совхозой табадахи фермын хайшашан Надежда Снеткова эгээл түрүүлэн хайшалжа ороно. hүүлэй гурбан хоног соо хоёрдохи hорёондоо гараhан байха юм. Хоёр хоногой урда тээ республикынгаа хүдөөгэй уран hайханай коллективүүдэй харалганда хабаадажа, хоринхидой түрүү hуури эзэлхэдэнь, дуулалгын талаар хубитаяа оруулhан байгаа. Дуулаха хони хайшалха хоёр ондоо. Тингэбэшье түрүүшынхиинь эрхимээр дүүргээд, мүнөө Надя хайшалхадаашье нилээд гүй бэрхэ байhанаа харуулба.

— Табан минута соо хайшалба,—гээд, Надиин дүнгые секундант соносхобо.

Бусад хайшалагшадшье эхилээд, машинкын нярчаганаан шэхэнэй шиир таhалнагүй. Эндэ суглараhан олон харагшад, үхибүүд бултаараа эгээл зүүн захада хайшалжа эхилhэн эхэнэрэй хажууда сугларшана. Энэмнай—Галина Доржиева. Галина шэнэ арга эрхимээр шудалhанаа үнэхөөроод харуулба даа. Хониной уусаhаа шэлэ хүзүүн хүрэтэрэнь машинкаяа залан, хүнгэхэнөөр хяргахадань, хүн зон анхаралтайгаар адаглана.

— Гурбан минута соо хайшалба,—гэhэн абяан соностоно, альга ташалган болоно. Уданшьегүй Галя табан хони бултанhаань урид хайшалжа дүүргэжэрхибэ.

Машинкын абяан замханагүй. Мүн Хэжэнгын совхозой хонишон хүбүүн Барас Дылыков, Үдын совхозой тугалшан Зина Жалсанова, гэрэй эзэн эхэнэр Долгор Осорова, Чисаанын совхозой 5-дахи фермын тракторист Федор Диановай ба мүн бусадай хайшалхые сутларагшад hонирхон хараба.

— Эхэнэрнүүд сооhоо Галиимнай хүсэхэ хүн үгы хаш даа. Харин хүбүүд сооhоо хэн гарагшааб?—гээд эндэхи нэгэ үбгэжөөл залуу нүхэртөө хандана.

— Хэжэнгын Дылыков hайн даа. Энэл хүбүүн гараха ёhотой даа,—гээд нүгөөдэнь харюусаба.

Тиитэhээр байтар Чисаанын совхозой 5-дахи фермын тракторист Николай Степанов эгээн hүүлдэ эхилбэ. Арба найматайшье hаа, бэеэр багахан энэ хүбүүн ахиха гэжэ hанагдаагүй байгаа. Харин гэнтэ хайшалан гэхэдээ, бэрхэл шолмо байшоо. Хүнгэхэнөөр хүдэлхэ гээшэнь аргагүй! Уданшьегүй табан хонидоо нэгэншье шулталангүй, сэбэрээр хайшалаад, хүлhөө аршан байба...

Дүн гаргахадаа, эхэнэрнүүд сооhоо Галина Доржиева, эрэшүүл сооhоо Николай Степанов аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, Хүндэлэлэй грамотануудые, мүнгэн шангуудые абаба. Галя нэгэ хони 3,28 минута соо гэхэ гү, али 7 час 121 хони хайшалhан болобо.

Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые эхэнэрнүүд сооhоо Надежда Снеткова, Валентина Гарбаева, эрэшүүл сооhоо Борис Дылыков, Цыбикдоржи Цыренов (хоюулаа Хэжэнгын совхоз) гэгшэд эзэлээ. Эдэндэ мүн лэ грамотанууд, мүнгэн шангууд барюулагдаhан байна. Эдэ зургаан республиканска hорёондо хабаадаа.

Н. Галданов.

Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ заводой коллективэй дунда Виктор Михайлов үнэн сэхэ ажалаараа мэдээжэ болоhон хүдэлмэришэн юм. Слесарь, жестянщигай, мүн наладчигай мэргэжэл тэрэ hайнаар шудалhан. Бүтээhэн продукциинь эрхим сэгнэлтэтэйгээр тушаагдадаг байна. Зураг дээрэ: Виктор Михайлов.

А. Шигаевай фото.

ОРОДОЙ КУЛЬТУРЫН ҺАЙНДЭР ЭХИЛЭЭ

★ ★★ ★★★

Айлшад-уран зохёолшодтой танилсагты

ВСЕВОЛОД КОЧЕТОВ

Зарим уран зохёолшод атомта, ...буулинай онгосонуудтай хо...охи зуун жэлдэ ажаһуугаад, ...и үнгэрһэн сагай шорой too...н cooһoo, алта бэдэрһэндэл, тэ... сагай амисхаалые, хүнүүдэй ...дьхэлэй һайханиие, үнэн ху...л, хара сагаанай тэмсэл удхал...г зантай юм. Харин нүгөө за...м уран зохёолшод тойрожо ...һан мүнөө үе сагайнгаа ажа...дал уруу зоримгойгоор нэбтэ...н ородог, боложо байгаа али ...хы юумые ухаан мэдэрэлээрээ ...лгон сорсолдог, тобшолол хэ..., манай ажабайдалда тодорон ...раһан бүхы һайн, ёһотой ком...унис шэнжэтэй юумэнүүдые уг...н дэлгэрүүлдэг, урагшаа даб...лгадамнай һаад хэдэг үжэнги, ...жанги зүйлнүүдые үты болотор ...үүмжэлдэг байха. Иимэл уран ...хёолшодынь түрүүшынхидтээ ...ходоо хүн зондоо һураггүй ...ндэтэй байдагынь мэдээжэ. Тэ...ниие мүнөө үе сагай темэдэ бэ...эдэг уран зохёолшод гэжэ хэл...дэг байха.

Всеволод Кочетов ёһотойл мү...өө үе сагай уран зохёолшо юм. ...насашье зохёолнуудайнгаа те...эр бэшэ, бүхы ажал хэрэгээ... ...ээ, тэмсэл хабаараа энэ хүндэ...эй нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүн.

Удаа удаагаар һубарин гара...н «Эхэ ороноймм огторгой доро», ...Залуу наһамнай мантаяа», ...Журбинтан», «Аха дүүнэр Ер...овтон», «Обкомой секретарь» ...һэн романуудые уншаагүй ху...ниие манай орон соо олохонь ни...эд бэрхэтэй байха. Юундэб гэ...дэ, тэдээн соогоо уран зохёол...о манай ажабайдалда шэнэ юу...энэй хуушанай сагай үлэгдэлые ...амжаггүй илаха байһые, совет ...рад зоной һайхан сэдьхэлэй ...албарха дэмбэрэлые, хүсэ ша...алтайнь, тэмсэлэйнь үрэжэлтэй байхые юрөөн, уншагша бүхэнэй зүрхэндэ хүрэмэ хүрсаар, этигэмээр бэшэнэ бшуу.

Всеволод Кочетов 1912 ондо Новгород хотодо түрэһэн юм. Һүүлдэнь Ленинград хото нүүжэ ерээд, тэндэ портдо ажаллаһан, слесариин мэргэжэл олоһон. Удаань хүдөө ажахын техникум түгэсхөөд, Москвагай областьдо агрономоор, туршалгын станциин сотруднигаар ажаллаһан юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ фронтын газетэнүүдтэ, мүн «Ленинградская правда» газетэдэ корреспондентээр ябаһан байна.

Тиин 1946 ондо «Нева шадарай тэгшэ газарнуудта» гэһэн түрүүшынь повесть хэблэгдээ һэн. Удаань «Үһэтэй саг», «Городой заха», «Нево-озеро» гэһэн повестьнууд удаа дараалан гараа. 1949 ондо «Эхэ оронойм огторгой доро», 1950 ондо «Журбинтан», 1952 ондо «Залуу наһамнай мантаяа», 1957 ондо «Аха дүүнэр Ершовтон», 1960 ондо «Обкомой секретарь» гэһэн романуудынь хэблэгдээ.

Всеволод Кочетов уран зохёолшо байхаһаа гадна, мэдээжэ ниитын ажал ябуулагша юм. Тэрэ хэдэн жэл Ленинградай уран зохёолшодой холбооной секретарь, «Литературна газетын» редактор ябаа. Мүнөө үедэ орон соогоо эгээл олоор гарадаг уран һайханай болон ниитэ-политическэ журнал — «Октябриин» харюусалгата редактор байхаһаа гадна, СССР-эй болон РСФСР-эй уран зохёолшодой холбоонуудай секретарь юм.

Манай партиин түүхэтэ XXII съезд дээрэ Всеволод Анисимович Кочетов КПСС-эй Центральна Ревизионно комиссиин гэшүүнээр һунгагдаа.

Дмитрий КОВАЛЕВ

ХОЁР ШҮЛЭГ

**

Улаан талмай...
Үүр толороо.
Удаахан алхалнад эбтэй
Хүбүүд, басагад олоороо
Хүтэрэлдэн...
Харахада жэгтэй.
Эрэ бүдүүн болоодүйл арай
Тэрэ ябагшад баран—
Үхибүүдш бэшэл. Шарайнь
Үсэд,
зогимгой—хара.
Эндэһээ,
Мавзолейн хажууһаа,
Эдир наһаяа хүсэжэ,
Эрмэлзэл хүсэл уруугаа
Элихээ һанаа бэшэ гү...

Ягаан тэнгэриин хаяа
Яагаа холо руу дууданаб!
Ямар арюун байхаяа
Ерэхэ үдэр дуулганаб.
Харыт шарайень—
гэрэлтэй.
Харыт—
алхасань дорюун.
Эндэ хөөрэлдэнэ ерээдүйтэй
Эльгэ зүрхөөрөө...
Арюун
Эдэнэй хуби заяан,
Арюун
Эхэ оронойм тэнгэри.
Улаан талмайда жэл бүри
Уулзахада
урматай угаа!

**

Манан сэнхир нуга дээрэ
Малгайн шэнээн талаян гэрэл
Ялагас гэжэ адхараал тэрэ —
Яагаа хурсаб!
Иигэжэ хээрэ
Мандаха үглөөнэй элшэн
тодороод,
Маргашагүй баяр асаран зайдаг.
Дуулим һэбшээ духааргаа тодоод,
Дуулан зогсоходо аятай байдаг.
Мүшэр эбһээлэн гараа
тэниилгэнэ,

Хүшэр һүним үнгэрөөл гэнэ.
Шүүдэр хүйтэн дуһалаа сасана,
Шүрэ һубадтал мүртэм аһана.
Баяр дундаа үбсүүгээ сэлижэ,
Байгаалиин аяда дахин абтанам.
Ногоон далинуудаа дээрэ
дэбижэ,
Номгоронгүй шууяһан
набшаһады шагнанам.

А. Жамбалдоржиев
оршуулба.

Ород культурын һайндэрэй нээлгэдэ зорюулагдаһан концертдэ Эрхүүгэй филармониин симфоническа оркестртэй хамта СССР-эй Ехэ театрай дуушан, СССР-эй арадай артист П. Лисициан хабаадаба. Зураг дээрэ: П. Лисициан оперын ари гүйсэдхэжэ байна. С. Доржиевай фото.

ХАНИ БАРИСААНАЙ АЛТАН ХҮБШЭРГЭЙ

Зунай аяма халуунда үргэн талын харгыгаар аянда ябахада һонин даа. Ябахаш, ябахаш, теэд зориһон газарайнгаа дүтэлһыеш, хэр ехэ газар хорооһоноошье тухайлхань бэрхэ байха. Хайшаашье хара — нөөхил зэнхыһэн тала, зэрэлгээн, ута харгы. Гэнтэ урдашни үндэр гүбээ тобойн харагдаха. Шамдуухан оройдонь гаража, талын һэрюухэн һэбшээндэ үбсүүгээ сэлин, дүрбэн зүг, найман хизаараа хаймадан шэртэхэш. Одоол тиихэдэ ямар үргэн зам гаталһанаа, хүрэхэ газарайнтаа дүтэхэн болоһониие омогорхон ойлгохо, олон юумэ бодохош. Манай ажабайдалда иимэрхүү ушарнууд болодог бэшэ аал? Үдэр бүхэнэйнгөө ажал хүдэлмэриин абьяас дундуур, замайнгаа зориг, хүсэл дундуур гаталһан замайнгаа утые, дабажа гараһан бэрхэшээлнүүдээ, түйлаһан амжалтануудаа гүнзэгыгөөр удхалан ойлгоншьегүй ябаха ушарнууд байжа магад. Энэньшье тон зүб. Мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө дээрээр ажаллаха, ажаһууха, жаргаха гээшэ манай совет арадай заншал болонхой. Зүгөөр ямар нэгэн онсо ушарай тохёолдоходо: заха хизааргүй замбуулин тээшэ эрэлхэг космонавтнуудай ниидэхэдэ гү, али ехэ ойн һайндэртэ гаталһан зам тухайгаа бодожо үзэхэ, мүнөө үеынгөө байдалые үнгэрэгшэ үеын байдалтай жэшэжэ, зэргэлүүлжэ үзэхэ дуран хүрэдэг. Одоол тиихэдээ, ямар үргэн ута зам гаталһанаа, ямар ехэ амжалтануудые түйлаһанаа омогорхон ойлгохош. Мүнөөшье түрэл Бурядайнгаа республикын дүшэн жэлэй баярта ойн һайндэрэй богоһо дээрэ, арад зонойнгоо жаргалта байдал тухай, илалта дүүрэн алхаса тухай, түйлаһан амжалтанууд тухайнь бодохо, хөөрэхэ дуран хүрэнэ. Хөөрэхэ юумэн, бодожо үзэхэ юумэн олон даа. Хээрэ талаар хабтайһан хонин һүрэгүүд тухайшье хөөрэбэл, манай дабажа гараһан зам, түйлаһан амжалтанууд тухайшье болохо һэн. Хүхэ сэнхир огторгойн майханда тулама үндэр хоолойнуудаа ёдойлгоһон хүүемэ заводууд, хэдэ мянган һургуули, Культурын байшан, ажалай баатарнууд—хэды олон бэ, хөөрэхэ, омогорхохо юумэн! Теэд юуншье тухай хөөрэхэдөө, хүн бүхэн энэ баярта үдэр нэн түрүүн түрэл Коммунис партидаа, агуухэ ород аха дүүнэртээ зүрхэнэй халуун баяр хүргэжэ хөөрөөгөө эхилхэ байха. Бишье энээхэн тэмдэглэл соогоо ород арадта үнэн зүрхэнһөө баяр хүргэн, һайндэрэймнай хүндэтэ айлшад болохо ородой соёл культурын бэлигтэн тухай хөөрөөд туршахам...

Булган һайхан Буряад нютагни. Табяад жэлэй саана тала дайдаар шни морин хуурай уянгата аялга доро ерээдүйн жаргалта байдалые уряалһан дуунууд зэдэлдэг һэн. Теэд мүнөө манай жаргалта һайхан үе сагай дуунуудай аялгые шагнаад үзыт! Морин хуурай, шанзын абяан бэшэ, харин хүгжэмтэ симфоническа оркестрэй һүртэ аялга баяраар эбхэрэн, энэ һайхан байдалаа баралан наяржа байнал. Бэлигтэй даа буряад арадни, холын тэрэ сагта хоолой һайхантай хүбүүд, уян һайхан бэетэй басагад нилээд олон байгаа даа. Теэд хэн тэдэнэй бэлигые сэгнэжэ, мэргэжэлыень үргэжэ үгэхэ һэм. «Үндэр хадын саанаһаа үүрэй сайтар» дуулаад лэ, үргэн талын шүүдэрэй хататар хатараад лэ дүүрэшэдэг байгаа бэшэ гү? Харин мүнөө хари гүрэнэй, аха дүү социалис гүрэнүүдэй сценэ дээгүүр Буряадай бэлигтэ хүбүүд, басагад арадайнгаа жаргалта һайхан дуунуудые дуулажа, түрэл арадайнгаа нэрэ солые суурхуулжа ябахадань, ямар гоёб! Эдэ бүгэдын түлөө манай аханарта, ородой соёл культурын түлөөлэгшэдтэ зүрхэнэй халуун баяр хүргэнгүй байхаар аал?!

Ородой культурын недели Улаан-Үдэдэмнай айхабтар һайхан сагта болохонь гээшэ. Теэд тииншьегүй яахаб даа, һайндэртэмнай эгээл хүндэтэй айлшад, хоймортоо һуулгаха зомнай гээшэ ха юм. Ородой соёл культура. Дэлхэйдэ эгээн түрүүн, социалис удхатай культурын нүлөөн доро, тэрэнэй түлөөлэгшэдэй мэргэжэлыень даган, манай буряад арадай соёл бэлиг бадаран һалбараа ха юм. Тиимэһээ энэ ехэ баярай үдэрнүүдтэ түйлажа гараһан амжалтануудаараа омогорхон байхадаа, ородой соёл культурын түлөөлэгшэдтэ зүрхэнэй баяр хүргэнэбди. Бүхы дэлхэйдэ суурхуулһан нэрэтэй солотой артистнар, хүгжэмшэд, композиторнуудай дунда манай буряад соёл культурын хүгжэхэ ябадалда ехэхэн хубитаяа оруулһан зон олон.

40 жэлэй ойн баярта үдэрнүүдтэ ородой суута композитор Глиэрэй зохёоһон «Буряад республикын арбан жэлэй баярай марш» зэдэлхэ байха. СССР-эй арадай артист Глиэр буряад хүгжэмэй саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ ехэхэн нүлөө, туһа хүргэһыень манай арад мартахагүй.

Игорь Моисеев... Энэ хүнэй нэрые мэдэхэгүй, дуулаагүй зон хомор байха. Нью-Йорк, Париж, Лондоной сценэ дээрэ Моисеевэй хатар, дуунай ансамбль айхабтар амжалтатайгаар ябажа гарахадань, бидэ омогорхон байгшабди. Тон дүтын аха нүхэр мэтээр манай артистнар энэ хүнэй нэрые дурдадаг. Энэньшье тон зүйтэй. Москвада үнгэрһэн хоёр декадын үедэ манай артистнар баяртай дорюун хатар наадаараа зоной дура татажа шадаһан байна. Энэ хатар наадандань СССР-эй арадай артист Игорь Моисеев мэргэжэл заажа үгэһэн, туһалһан байха.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай композиторнууд, артистнар, хүгжэмшэдтэй хөөрэлдэхэдэ, хүн бүхэн ородой соёл культурын түлөөлэгшэдые үнэн зүрхэнһөө хүндэлжэ, баяр хүргэжэ байнхай. Энэньшье гайхалгүй. Манай композиторнууд өөһэдынгөө багшанарые — РСФСР-эй арадай артист И. Тумановые, профессор Фроловые һайн һайханаар дурдангүй байха аал? Хүгжэм, зүжэгэй хүшэр жанр — оперо, балеттэй болоһондомнай эдэ ахамад нүхэд, композитор Берлинский, балетмейстер Глязер, Арсеньев, Заславский болон бусадай габьяа ехэл ха юм. Арадаймнай омогорхол болоһон СССР-эй арадай артист Л. Линховоин, Лариса Сахьяновае һургаһан консерваториин багшанар мүн лэ манай хүндэтэ айлшад байха ёһотой. Мүнөө залуу үеын бэлигтэй дуушадай, хүгжэмшэдэй һуража байгаа Москвагай, Ленинградай, Киевэй, Новосибирскын консерваторинуудай багшанарые Улаан-Үдэдэ боложо байгаа ородой соёл культурын неделеэр амаршалан, баяр хүргэхэ ёһотойбди. Бэлигтэй даа, буряад араднай. Уран гартай дархашуул, зураашад урданшье олон һэн гэхэ. Зүгөөр эмээл хударга хэхэ, бэһэлиг, һиихэ дархалха, гоё угалзаар дасан хиидүүдэй хана һиилээд лэ ябадаг байгаа. Харин мүнөө уран зураашан Ц. Сампиловай гоё һайхан зурагууд миллион зондо мэдээжэ болонхой. Буряад арадаймнай суута хүбүүнэй түрүүшын багша скульптор И. Жуковай нэрэ дурдангүй аргагүй. Мүн мүнөө үеын мэдээжэ скульптор Вучетич Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда шуһаа алхаһан аха дүү буряад хүбүүдэй нэрые мүнхэлэн, өөрынгөө эгээл һайн «Үйлэжэ байгаа Эхэ» гэдэг скульптураяа буряад арадта бэлэг болгон бэлэглэһэн гэжэ баясадагбди.

Бэлигтэй сэсэн буряад арадни уран үгэтэ зохёолшодоор мундаагүй. Арадай мэргэн сэсэн үльгэр, онтохонооро урдань шье суурхадаг байһан Буряаднай мүнөө хүгжэнги литературатай болонхой. Хэдэ хэдэн зохёолнуудынь олон хэлэн дээрэ оршуулагдаад суурхажа байдаг. Буряадай литературын хүгжэн һалбарха хэрэгтэ ород арадай агууехэ литература, Пушкин, Толстой, Горькиин литература айхабтар ехэ туһа хүргөө. Ородой литературын классигуудай номуудые малшадай, хүдэлмэришэдэй гэртэ заабол харахат. Тэрэшэлэн ородой совет литературын түлөөлэгшэдэй зохёолнуудые манай арад дуратайгаар уншадаг. Манай хүндэтэ айлшад, ородой уран зохёолшод, айл аймагаарнай ябажа, арад зоноймнай жаргалта һайхан байдалтай танилсыт! 40 жэл соо ямар ехэ амжалтануудые түйлаһыень, баатарлиг ажалыень, гүнзэгы һайхан сэдьхэлыень һайхашаажа, омогорхохо байхат. Амар сайн, аха дүү ород арадай соёл культурын түлөөлэгшэд! Арадуудай хани барисаанай алтан хүбшэргэй—соёл культурын хүгжэмтэ долгин жэнтирэг лэ, булган һайхан Буряад оромни!

Ч. ГОМБОИН,
поэт.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

Талымни дуун, Москва ниидэ!

Хүхэ уудамайм дуун, ши,
Хүбшын хүүюуртэл солгеотойш.
Хабсагайн нюрга абирдагши,
Һаруул Байгалда тамардагши.
Иимэ хадаа Москва ниидээш,
Эхэ Москвагаа амаршалхаа ниидээш
Дуула, дуумни, дуула,
Дуула, хүхэ уудамаа дуула.
Шинии һайхан эрэн
Сэнхир Байгал нюдатай,
Сагаан мүнгэн талаш
Саяан уула оройтой.
Зунай наран,
Зулгы дуран
Зула сэсэгүүдээр хүтэрэлдэдэг.
Буурал Байгалай долгидоор
Бугааг томодог зохидоор.
Ябаһан лэ газарташ жэгтэйхэн
Янгиралдадаг шубууд зэтэйхэн.
Үлгын дуу тэрэ
Үдэшэнь дальбараэдтаа дууладаг.
Мүшэр зэспэхэн үүргэйдтаа
Мүшэд доро дууладаг.
Байгаалиин дуу хабхуч
Басаган зүудэлнэ хабхун.
Хүбшын хүгжэм абуун
Хүбүүн гэшхэлнэ бүшүүн.
Дуула, дуумни, дуула,
Дуран тухай дуула.
Энэ дуу мүнхэлхэо
Эханар Замбиваа мундалаа.
Ододтой урилдан тэбилүүлээ,
Огторгойдо дуугаа таталуулаа.
Үдэшэнь, үдэшэнь Валя
Үлгэн газараа баяюулаа,
Үлгын дуунда али
Үлгыдөө Газарнай дуурлаа.
Совет басаганай уряа
Соновоно Дэлхэй татангүй амяа.
Хүүхэн баатар жэгүүртын
Куба дээгүүр үнгэрхэдэ.
Хүхэ альгатай пальманууд
Худэр гарчуудаа үргөө лэ.
Үнэшэрһэн эжынэр Хиросимада
Үбдэг дээрээ һугадөө лэ.
Үүлэн тохомтой багагандэ
Үер гашуудалаа этигээ лэ.
Этигэты, хайрата эжынэр.
Эрэлхэг уриаһагай амиды.
Манагүй тэнгэри хазаарлахы
Манай Валядал ниидэжэ байг.
Аялгата, дуумнай, аялгата,
Амгаланай амяар аялгата!

Нэгэдэхи зураг дээрэнь мэдээжэ артистка Гелена Великанова шэнэ дуугаа Улаан-Үдынхидтэ дуулажа үгэжэ байна.

Ниислэл хото Москваһаа ерэһэн хүндэтэ айлшаднай манай республикын литература болон искусствын түлөөлэгшэдтэй хани халуунаар уулзана, бэе бэедээ һонирхолтой асуудалнуудаа зүбшэн хэлсэнэ. Хоёрдохи зураг дээрэнь композитор Э. Колмановский болон поэт Солбон Ангабаев гэгшэд байна.

Нима ЦЫНГУЕВ

Ород арадай оюун бэлигтэ айлшадта

Маниие һургаһан, манда туһалһан таанад,
Манай хани нүхэд, ород айлшад!
Дүшэн жэлэймнай домог түүхэтэ найрта
Дүхэриглэн һуугаад, хонин тоолэйемнай бариит!
Халуун элшэтэ манай Совет наран доро
Хамтадаа тантай аалихан хүмүүжэһэн,
Ууган Буряадһаа танда мэндэ амар!
Замби дэлхэйдэ суурхаһан оюун бэлигһэтнай
Жэшээ абахал манай ирагуу дуушад.
Мүнөө үеын мэргэн уран зохёолһоотнай
Мэргэжэл абаха манай залуу поэдүүд
Хонгёо һайхан хүгжэмэйтнай дуун доро
Хонишо, таряаша хүбүүд, басагаднай хатарха.
Уян ирагуу дуунуудайтнай аялга доро
Үбгэд хүгшэднай омогорхон танда баясаха.
Ород арадай түрүү соёлой ошод
Олон түмэн буряадайм зүрхэн соо һалбараг!
Кремлиин курантнуудай дохёо доро
Хамтадаа дабшаабди, гараа барилсаад!

Һайндэрэй бэлэдхэл

Ородой литература, искусствын һайндэртэ зорюулан, республикын хото, хүдөөдэ бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаба.

Республикымнай колхоз, совхозуудай уран һайханай бүлгэмүүдэй харалга боложо дүүрэбэ. Эндэ эрхим һайн урэ дүн түйлаһан дуушад, хатаршад, хүгжэмшэд үнэтэ бэлэг, шангуудта хүртөө. Мүн арадай театрнуудай дунда болоһон харалгада В. А. Соболевой хүтэлбэрилдэг Захааминай арадай театр, Анна Гусевагай хүтэлбэрилдэг коллектив, Железнодорожно районой Соёлой байшангай уран һайханай бүлгэм болон бусад шалгаржа, Культурын министерствын, облпрофсоведэй дипломоор шагнагдаа.

Ниислэл хото Улаан-Үдын уран зураашадай союз һайндэртэ зорюулжа, уран зурагай выставкэ эмхидхэбэ. Городой нэгэдэхи һургуули соо бүхэсоюзна нүүдэл выставкэ, 26-дахи һургуулида Буряадай уран зураашадай бүтээһэн хүдэлмэри харуулһан выставкэ эмхидхэгдэнхэй. Уран зурагай музейдэ июниин табанһаа хойшо уран зурааша Цыренжап Сампиловай дурасхаалда зорюулагдаһан выставкэ нээгдээ.

Хэдэ мянган уншагшадтай Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэ соо Буряадай уран зохёолшодой бэшэһэн номуудай выставкэ эмхидхэгдээ. Мүн эндэ классигуудай, ород уран зохёолшодой номуудай тусхай выставкэ нээгдэнхэй.

Номууд, номууд...

Магазин соо. Хара шэл дээрэ алта, мүнгэн үзэгөөр бэшэһэн гаршаг шогшоготой хэдэн амяараа таһагууд, таг табюурнууд дээгүүр хамаг юумэн дэлгээтэй янзатай... (Харин иигэжэ хэлэхэдэ, гастроном соо гэжэ һанабат. Энэмнай эдеэ хоолой бэшэ, харин сэдьхэлэй тэжээл үршөөн хайрладаг Улаан-Үдымнай номой 1-дэхи магазин шүү)... Юрэдөө ямар эгээл орёо асуудалда харюу абахаяа гү, али ямар юумэ уншахаяа ехээр жүрөөдэһэн байгаабши — хуу булта тэндэ бии хэбэртэй. Уран һайханай, улас түрын, оньһон техникын, эмнэлгын, эрдэм наукыншье талаар эгээл ахамад уран зохёолшод, эрдэмтэдэймнай сагаан хүлһөөэ гаргажа бэшэһэн элдэб янзын номууд дүүрэн. Тэдэнэй олонхи авторнуудынь—ород һайхан нүхэднай... Теэд үзэл сурталаараашье, эрдэм техникээрээшье эгээ дэлхэй дээрэ түрүүлжэ ябаһамнай, ород аха дүүнэрэйнгээ гайхамшаг үльгэр жэшээ дээрэһээ һургаал абадагнайшье үни хэтын сагһаа хойшо мэдээжэ хаям даа. Тиимэһээ олонхидоо ород авторнуудай номуудай олоор табигдажа, абтажа байһаниинь гайхалгүй.

Уран һайханай таһагта хэды хүнүүд агууехэ уран зохёолшо Максим Горькиин номуудые тоншье дуратайгаар худалдан абана. «Энэ ном соошни ажабайдал тухай айхабтар сэсэн мэргэнээр номнонхой юм. Арадай ниитын хэрэг болоходо, аараг нэбшо аад лэ, аминай, хубиин хэрэг болоходо, аашалжа ородог амитад—мещанууд тухай ехэ хурсаар бэшэгдэнхэй юм. Абажа заатагүй дахинаа уншаха болоо. Өөрыншни сэдьхэлдэ ямархан шье эм домһоо үлүүгээр туһалха байха»—гээд нэгэ наһажаал хүн аргагүй олзуурхана.

Агууехэ Коммунис партиин Про...

амяараа илгагдаһан байжа, олоной анхарал бүри ехээр татана.

— Коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо гуримууд тухай, А. В. Маткинай «Сүлөөтэй саг ба өөрыгөө али бүхы талаарнь хүмүүжүүлгэ», Вит. Дьяченкын «Хүн зоной түлөө коммунизм байгуулагдана» гэжэ номуудые абааб. Сүлөөтэй сагтаал шэмэжэ бэнхэ гүбии,— гээд нэгэ үндэр хара буряад хүбүүн нүхэртөө хандажа хэлэнэ. Энэмнай Чисаанын совхозой механизатор Борис Дарханов байгаа.

— Би марксис философиин үндэһэн һургаал тухай ном олохо ядадаг һэнби. Одооншье даа оложо, һанаагаа амарба гээшэ хаб. Эндэшни юртэмсэ байгаалиин, хүн зонойшье ажабайдал тухай ямаршье асуудалда харюу үгтэһэн.

— Уншахада хэр ульгам ойлгосотой юм?

— Ойлгосотой бэд даа. Ямаршье хүнэй уншахада ойлтосотой байхаар тааруулжа зохёоһон ха юм.

— Тиигэ һаа, бишье байза абаха юм байна,— гээд тугаарайхи үндэр хүбүүмнай номой наймаашанда зэлдэр уриханаар хандана.

— Баһа кружогто ябажа, Коммунис партиингаа түүхэ шудалжа байһан хүнби. КПСС-эй түүхэ худалдажа абаалби даа,— гээд нүхэрынь бүри омогорхонгёор хөөрэһэн лэ зандаа байна. Эдэнэр яашагүй хүдөөһөө ерэһэн уладууд. Гэбэшье иигэжэ номдо ехээр эрмэлзэдэг байһаниинь харахадаа, тон лэ баясаа һэм.

Нүгөөдэ уран һайханай литературын таһагта хүнүүд мүн лэ хүл хөөрсэг боложо, элдэб янзын номуудые эрижэ абана. «Чеховэй, Горькиин рассказууд бии гү?.. Үхибүүндэмни хэрэгтэй һэн: алинт наашань Пушкинай үльгэрые» гэхэ мэтын абяан

Техническэ номууд хүнүүдэй анхарал мүн лэ ехээр татана.

Буряад уран зохёолой тагай дэргэдэ баһал хэдэн залуушуул зогсожо, хэрэгтэйгээ шэлэжэ байна.

Юрэдөө ажаглахада, хото, хүдөөгэйншье уладууд адлихан лэ эрхим дээжэ—эрдэм бэлигэй амта таниһан байхадаа, иигэжэ лэ ород, буряадшье номдо адлихан лэ шунадаг болоо байна гээд һанагдана.

Захилаар абтадаг номуудай магазин соо ороходо, баһал хүхюутэй.

Улаан-Үдын хоёрдохи һургуулиин багша нүхэр Д. Н. Аюева М. Горький, А. Чехов, И. Тургенев, Вяч. Шишков, С. Михалков гэгшэдэй номуудые абажа байба.

— Ородой уран зохёолшодто ехэ дуратайб. Уран хурса хэлэниинь, гүнзэгы һонор удхань үшөө һургуулида һурахаһаамни эхилээд минии сэдьхэл буляагаа юм. Библиотекэдэ иимэ номуудай биишье һаа, өөрөө захижа, өөрынгөө хажууда табижа һуугаагүйдөө һанаагаа амардаггүй хүнби,— гээд тэрэ багша мэдүүлбэ.

Тэрэшэлэн ород классигуудай номуудые Н. Б. Банзаракцаев, Б. Ц. Шаракшанэ, Л. О. Шагдуров, Е. Ц. Цыренова, Ц. Д. Гармаев, Е. П. Данжеева, А. Д. Замбулаева болон бусад олон нүхэд захин абадаг байба.

Иигэхэдээ ород хэлэн дээрэ толилогдоһон номуудые хүн зомнай айхабтар һонирхон, олоор худалдан абадаг, уншадаг болоһон байна.

Иигэжэ эрдэм бэлигэй эрхим дээжэ—номууд хүн зоной сэдьхэлэй ёһотой тэжээл болоо бшуу.

Р. Цыбиков.

АЛЦАГ НЮТАГ

Хүхэ номин огторгой оөдэ шармайһан уулануудай хаяагаар үрэжэлтэ баян, үргэн нуга дайдын дундуур Зэдэ гол хооһэтэ долгинуудаа салгидуулан мэлмэрүүлдэг. Энэ голдо Алцаг горхон ородог юм.

40 жэлэй саана эндэхи таряашад, малшад, ангуушад баяшуулай дарлалта доро, үмсын тулюур ажалтай, нэгэ хоёроороо эндэ тэндэ, жалга хүндыгөөр һуудаг байгаа.

Мүнөө эндэ танигдашагүй болоо. Орооһо таряа, огородой эдеэ ургуулдаг, адуу малаар баян, олон һалбаритай, олзо ехэтэй ажахытай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз нёдондонһоо хойшо Торинин мяха-һүнэй совхозой отделени болонхой.

Алцагайхид һү, тоһо, мяха, нооһо абаха ехэ арга боломжотой. Сэсэг набша, номин шүрэ ногоогоор халюурһан элдин энгэр тала майлануд олонтой. Зунай сагта саһата үндэр сарьдаг уулын хормойдо оршодог Удалха, Хара Хужар, Химнэ гэдэг эдисэ һайтай ногоогоор шэмэглэһэн, уһалуури, бэлшээрээр элбэг дэлбэг газарнуудта һубай малнууд абаашагдажа, таргалуулагдана.

Алтан хонгор Алцаг нютагта алдар солотой, арадтаа хүндэтэй, ашата ажалай эршэ олоһон хүнүүд олон. Эдэнэрэй дунда һүн далай долгилуулжа, хүнэг торхоёо сагаан эдеэгээр билтаруулжа байһан һаалишан, Зэдын аймагай соведэй депутат Сурунжап Шаралдаева, Алцагай сомоной соведэй депутат Мария Цыренжапова, залуу һаалишад Ханда Жаргалова, Мария Доржиева гэгшэд мүнөө зуһаландаа буугаад, үдэр бүриингөө түсэб үлүүлэн дүүргэжэ байнад. Ажахын тоосоондо ороһон бригадын хонишод Цыден Амуров, Бадма Шойдюков, Сындэнжап Гуржапов гэгшэд мүнөө жэлдэ олон хурьгадые абажа, һайнаар түлжүүлжэ, отделени соогоо түрүү һуури эзэлэнхэй.

Олон жэлдэ ниитын ажал дээрэ хүдэлжэ, опол шадабари ехэтэй болоһон Ц. Чагдуров, Л. Имегенов, Ч. Цыбенов, Х. Будаева, М. Бальчугов, Ц. Цыренов гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа магтаалда хүртэдэг.

Талын «хатан» кукуруза, горох «хаан», алтан залаата арбай шэниисэ, будаа элбэгээр ургуулдаг түрүү механизаторнууд Очир Лубсанов, Василий Карпов, Петр Бехтимиров болон бусадые тэмдэглэмээр. Манай механизаторнууд мүнөө жэлдэ хабарайнгаа тарилгые богонихон болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэжэ, совхоз соогоо түрүү һуури эзэлээ юм.

Алцагайхид он жэлэй үнгэрхэ бүри улам баян, культурна һуудалтай болоно. Тосхоной түхэл шарай шэнэ маягтай болоо. Тэрэнэй үргэн уужам гудамжаар найман жэлэй һургуули, клубай, сомоной соведэй, магазинуудай томо томо байшангууд жэрылдэн зэргэлнэ. Хүдэлмэришэд, алба хаагшад шэнэ шэнэ һаруул сагаан байшангуудые һара бүри бодхооно.

Үнэн сэхээр ажаллажа, үндэр наһатай болоод амаралтада гараһан сэн буурал һахалтай үбгэд, һанниг сагаан хүгшэд коммунизмын нарата һайхан үдэр тээшэ согтой нюдөөрөө шэртэн харахадаа «Жаран наһанаймнай жаргал ерээл» — гэжэ агууехэ коммунис партидаа юрөөл табидаг. Алцагай аяар 47 үндэр наһатайшуул гүрэнһөө пенси абадаг.

Хэрбээ урда сагта ажалша хүнүүд эрдэм номгүй, харанхы балар байгаа һаа, мүнөө нютагайнгаа һургуулида золтой жаргалтай 245 үхибүүд эрдэм ном шудалжа байдаг. Алцагай гуша гаран залуушуул оронойнгоо дээдэ, дунда тусхай һургуулинуудта һуралсана.

Айл бүхэн радиотой, ильичэй гэрэлтэй болонхой. Тосхоной зон үбгэн, залуугүй шэнэ һонин ном, газетэ, журнал һонирхожо уншадаг.

Зунай зулгы хонгор үглөө бүри СССР-эй Гимнын аялгын радиогоор һүр жабхалантайгаар үглөөнэй арюухан агаарта зэлэ татан зэдэлхэдэ, хүнэй оюун бодол, ухаан сэдьхэлдэ билтарма дүүрэн баяр баясхалан түрэдэг.

Михаил ЦАГАНОВ.

Зэдэ.

ХЯАГТЫН МУЗЕЙДЭ

Забайкалиин түрүүшын газетэ тухай ном

Забайкалиин түрүүшын газетын бии болгогдоһоор 100 жэл гүйсэһэнэй ойдо зорюулагдаһан «Кяхтинский листок» гэжэ Е. Д. Петряевай брошюрые 2000 хэһэгээр Хяагтын музей гаргаба.

Музейдэ хадагалагдажа байһан һонирхолтой материалнууд, мүн гүрэнэй, зарим хүнүүдэй архивһаа һая олдоһон бэшэг дансанууд, олдохонь хомор болоһон номууд, фото-зурагууд энэ очерк бэшэхэдэнь хэрэглэгдэһэн байна.

Хяагта ошоһон тухайгаа декабрист М. А. Бестужевай бэшэһэн, хүн зондо ехэ мэдээжэ болоогүй статья тухай эндэ дэлгэрэнгыгээр тайлбарилта үгтэнэ. Энэ статья 1862 оной июниин 7-до «Кяхтинский листок» гэдэг газетэдэ хүсэдөөр хэблэгдэһэн байгаа.

Манай хизаарай соёл культурын түүхые шэнжэлэн тодорхойлхо талаар нүхэр Е. Д. Петряевай очерк һонирхолтой байха.

Буртаг үбһэнтэй тэмсэхэ булан

Хүдөөгэй элдэб буртаг үбһэнтэй тэмсэхэ тусхай булан музейдэхи байгаалиин таһагта һая нээгдэбэ.

Республикымнай колхоз, совхозуудай таряан ажалда ехэ хохидол ушаруулдаг элдэб янзын буртаг үбһэн тэндэ суглуулагдаһан. Буртаг үбһэн бүхэндэнь богатаническа тайлбари үгтэнхэй. Мүн буртаг үбһэнтэй тэмсэхын түлөө ямар хэмжээнүүдые абахаб гэжэ дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ.

Мамонтын һоёо, можынь яһан олдобо

Галуута Нуурай шахтын хүдэлмэришэд Гусиноозерск городто дүтэшэг ажаллажа байтараа элһэн дороһоо мамонтын һоёо, можынь яһа олоо. Тэдэнээ Хяагтын музейдэ асаржа тушааба.

П. Михайлов.

ФУТБОЛ. Бираагүй даа...

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ Россиин Федерациин табадахи зонодо наададаг футболистнууд ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэбэ. Манай «Байкал» командатай наадахаар ерэһэн Кемерово городой «Химик» бүлгэмэйхид зонын шадамар бэрхэ футболистнуудай нэгэн юм. Тиимэһээ шанга тулалдаан болохоор хүлеэгдээ.

Айлшаднай мүнөө дээрээ юһэн уулзалгаһаа 10 очкотой, дундуурхи һуури эзэлжэ ябана. Эдэнэр Владивосток городойхидые 3:0, Эрхүү—2:0, Томскын командые 1:0 тоотойгоор шүүһэн, Комсомольск-на-Амуре, Хабаровск, Ангарск, Красноярскын футболистнуудтай тэнсэһэн байна. Тиихэдэ Благовещенск, Шэтэ городуудай командануудта шүүгдэһэн. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай «Байкал» эдэнэртэйгээ наадахадаа хоёр удаа 1:0, 6:0 гэһэн тоотойгоор шүүгдэһэн байгаа.

...Мүнөө хэр наадажа, харагшадаа урмашуулхань ааб, харaад үзэе.

Үдэшын эгсэ зургаан часһаа наадан эхилжэ, футболистнууд өөһэд өөһэдынгөө тала руу добтололсожо ороно. Шадамар бэрхээр наададаг айлшадай добтологшод талмайн хоёрниье талаар, тэг дундуурниье сүмэрэн орожо байгаад, манай хамгаалагшадай ворота руу хэдэн удаа шанга шангаар добтолбошье, амжалта туйлангүй амаралтада гарана. ...Баһал добтололсоон, теэд хэн хэниинь ниье һаа, биража наадаагүй. «Байкал» командын футболистнууд шадаал һаа тэнсэхые оролдон, өөһэдынгөө талые хамгаалжа, һула нобшоор добтолоо гэжэ хэлэлтэй. Тиигэжэ энэ уулзалгамнай тэнсэлгээр дүүрэбэ. Манай «Байкал» команда арбадахи уулзалгын һүүлээр табан очкотой болажо, бүхы командануудһаа эгээл һүүлшын һуури эзэлжэ ябана.

Удаадахи уулзалга июлиин 8-да үнгэргэгдэхэ. Айлшаар Комсомольск-на-Амуре городой «Авангард» команда ерэхэ болонхой. Эдэнэрнай зонын эрхим командануудай нэгэн болонхой, мүнөө дээрээ 14 очкотой түрүүлжэ ябана.

Зураг дээрэ: наадаанай үе харуулагдана.

Л. Хайдуровай фото.

Ц-Д. ДОНДОКОВА

Улаан-Үдэмнай

(д у у н)

Сэнхирхэн долгидоор сүршүүлэн,
Шэнэһэтэ хотомнай шэнэлбэлши.
Хараад шамайгаа хананагүйб,
Халуухан багымни буусалши.
Яларыш, томожыш, хотомнай,
Ягаан ургыта хотомнай.
Улаалзай сэсэгээр шэмүүлэн,
Улаан-Үдэ гэлсүүлбэлши.
Уран ажалшадаар һиилүүлэн,
Уластаа мэдээжэ болоболши.
Ургыш, унаартыш, хотомнай,
Улаалзай сэсэгтэ хотомнай.
Алтанхан зулануудаа бадаруулан,
Аглагхан орондоо оршоноолши.
Арбаадхан яһатанаа хамталан,
Арадай бууса болоболши.
Алтарыш, мүнгэтыш, хотомнай,
Арадай бууса хотомнай!

Баунтын сиг загаһан тухай

Баунтын гол, нуурнуудта нютагжаһан сиг загаһа хаа хаанагүй олошоруулха тухай загаһа шэнжэлдэг эрдэмтэд ушинэй бодомжолдог юм. Юуб гэхэдэ, нимэ түрэлэй сиг загаһан хабарай сагта, нуурай, гол горхонуудай уһаар элбэг үедэ түрэһээ хаядаг байна. Тиигээдшье хабшаахайн түрэлэй элдэб жэжэ амитадаар хоол хэдэг. Харин ондоо загаһанууд энээниинь эдидэггүй бшуу.

Нуурта, гол горхондо загаһа үсхэбэрилхэ хэрэгые шэнжэлдэг бүхэсоюзна институдай бүлэг эрдэмтэд Баунтын сигые ондоо тээ нютагжуулхын зорилгоор һонирхолтой ажал хэжэ байнхай. Тодорхойлбол, Ладожска нуурта, нуур, далайн шэнээр тогтоогдоһон газарта сиг загаһа табижа олошоруулха зорилготой.

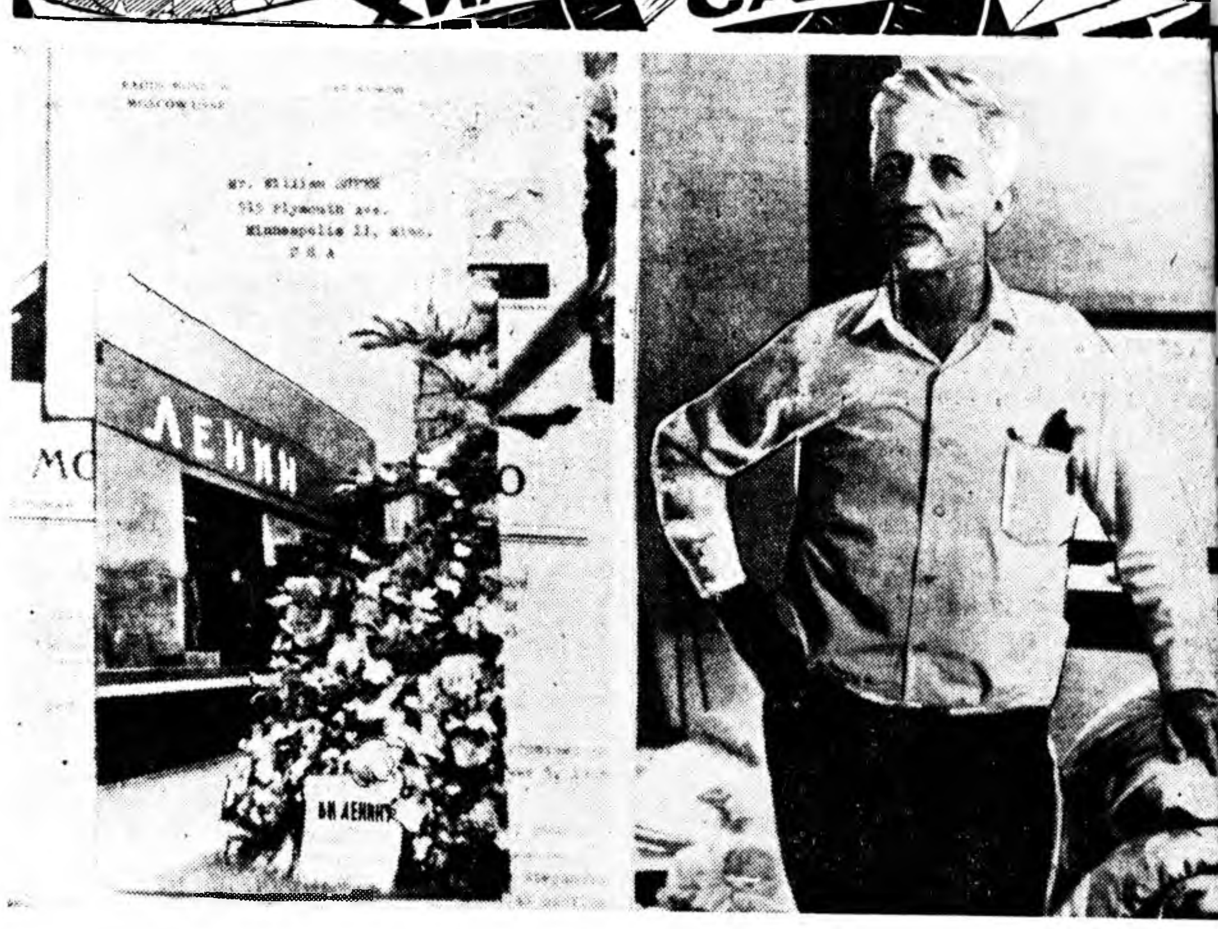
Дээрэ дурдагдаһан бүхэсоюзна институдай научна хүдэлмэрилэгшэ В. И. Анпилова эдэ бүлэг эрдэмтэдэй ажалые хүтэлбэрилэн ябуулдаг.

Загаһанай үдэсые шэнжэлдэг эрдэмтэдэй тодорхойлһоор, манай орон сиг загаһанай баялигаар угаа ехэ.

Баунтын сиг загаһые Нева мүрэнэй, Ладожска нуурай уһан соохи шэнги байдалда байлгаһаниинь һайнаар үдэжэ байна. Куйбышевска ехэ сөөрэмдэ сиг хэр нютагжахаб гэжэ мүнөө жэлһээ эрдэмтэд шэнжэлжэ эхилхэнь.

В. Кривошеин.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Америкын хүдэлмэришэн Вильям Супер һаяшаг Москвагай радиодо зорюулан 5 доллар эльгээһэн юм. Энэ мүнгөөр сэсэгүүдые абажа, В. И. Ленинэй Мавзолейн урда табинит гээд тэрэ гуйһан байгаа. В. Суперай бэшэгые «Правда» газетэ һаяхан гаргаа. Зураг дээрэ: Вильям Супер, тэрэнэй мүнгөөр абтаһан сэсэгүүд.

ЮПИ—ТАСС-ай фото.

ЭЛДЭБ ОРОНУУДҺАА ЕРЭҺЭН МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

✪ Левскиин нэрэмжэтэ спортивна бүлгэмэй бюро (Софи) эгээ түрүүшын эхэнэр космонавт, Советскэ Союзай эрхэтэн В. В. Терешковае бүлгэмэйнгөө хүндэтэ гэшүүн болгон абаба. Гэшүүнэй билет, значок болон тэрэ бүлгэмэй эмблематэй спортивна хубсаһан Валентина Терешковада эльгээгдэхэ юм.

✪ Машина бүтээлгын талаар экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй саг үргэлжын комиссиин ээлжээтэ заседани Прагада болобо. Энэ заседаниин хүдэлмэридэ СЭВ-эй гэшүүд-гүрэнүүдэй: Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай болон Чехословакиин делегацинууд хабаадалсаба. ДРВ-гэй болон КНР-эй түлөөлэгшэд тус комиссиин заседанида ажаглагшадаар байлсаба.

✪ Игорь Моисеевэй хүтэлбэрилдэг СССР-эй арадай хатар танцын гүрэнэй ансамблиин харуулһан концертнүүдые Перу ороной хүн зон нэрьемэ альга ташалгаар болон «Гоё, гоё-о!» гэһэн хашхаралдаагаар угтаба. Энэ суута коллективэй концерт табиһан Лимын муниципальна театр соо хүн зон багтажа ядан байба. Совет артистнуудай ород, украин, молдаван, грузин хатарнуудые харуулха бүринь Перугэйхид угаа ехэ баяртай хүхюунээр угтадаг байба.

✪ ГДР-эй Верховно суүд баруун гүрэнүүдэй тагнуулай болон террористическэ организацинуудай 4 агентнуудай хэрэг тушаа шиидхэбэри гаргаба. Герберт Рихтер наһаараа түрмэдэ һуухаар, Георг Нфейффер—10 жэлдэ, Мартин Альбори—5 жэлдэ, Петер Шмитц—6 жэлдэ түрмэдэ һуухаар шиидхэгдэбэд.

✪ Йеменэй республикын сэрэгүүд Йеменэй баруун хойто районой хилые дабажа орохо гэжэ дахинаа һэдэһэн Саудовска Аравиин хүлһэлэй бандануудые бута сохибо.

✪ Африкын хэрэгүүдэй талаар США-гай гүрэнэй секретариин туһалагша Меннен Уильямс гэгшэ Баруун Африкын оронуудаар 19 үдэр соо ябаха зорилготойгоор Нью-Йоркһоо Аккра тээшэ ниидэн гараба. Африкын хэрэгүүд тушаа госдепартаментын ахалагша мэргэжэлтэ энэ аяншалгынгаа үедэ Гана, Либери, Габон, Конго (Леопольдвиль), Конго (Браззавиль), мүн Фернандо-По ба Рио-Муни гэжэ Испаниин колонинуудаар ябаха юм.

✪ Венгриин Арадай Республикын правительствын уряалаар ООН-ой генеральна секретарь У Тан июлиин эхеэр Венгри ерэхэ болобо.

✪ Сириин правительственна делегаци Алжир ерэбэ. Сириин премьер-министр Салах Битар тэрэ делегациие толгойлбо.

✪ Урдань США-гай вице-президент байһан Никсон Каир ерэбэ. ОАР-ай президент Насертай уулзажа, ОАР-тай болон бусад дүтын ба дундада Зүүн зүгэй оронуудтай тохёолдодог асуудалнуудые юрэ хэлсэхэ һанаатайб гэжэ аэропорт дээрэ тэрэ мэдүүлбэ. Мүн ОАР США хоёрто хабаатай асуудалнуудшье хэлсэгдэхэ гэжэ Никсон хэлээ.

✪ «Гитлерэй генералнуудые тушаалһаань гаргаха!» гэһэн лозунг доро митинг үнгэргэгдэбэ. Франкфурт-на-Майне (ФРГ) городто болоһон энэ митингдэ 500 гаран хүн хабаадалсаа. Бонной бундестагай болон Аденауэрэй правительствын адресаар эльгээгдэхэ буруушаалгын телеграмма тэрэ митинг дээрэ баталагдаа. Урдань эдэбхитэ нацистнууд ябагшадые ФРГ-эйн гүрэнэй албанһаа болон нэн түрүүн—урдань Гитлерэй генералнууд байһан хүнүүдые бундесверэй болон НАТО-гой хүтэлбэрилхы тушаалнуудһаа гаргажа хаяха эрилтэ митингдэ хабаадагшад хэбэ.

✪ США-гай уһан доогуур ябадаг атомна онгосонуудай Японой портнуудта ородогые буруушаал митинг Токиодо болобо. Японой дэн зуун эрдэмтэд, журналистнууд болон бусад олониитын түлөөлэгшэд энэ митингдэ хабаадалсаба. Америкын уһан доогуур ябадаг онгосонуудай Японой портнуудта оролго ехэ аюултайб гэжэ ороной бүхы зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха гэһэн шиидхэбэри митингдэ хабаадагшад гаргаба. Сентябриин 1-һээ 8 хүрэтэр лохо уласхоорондын заншалта марай яармагта бэлэдхэл Лейпцигтэ хэжэ эхилэнхэй. 50 оронуудай 6500 фирмэнүүд болон промышленна предприятинууд энэ яармагта хабаадалсаха гэжэ хүлеэгдэнэ.

✪ Эквадорой сэрэгэй полици бандитизмтай тэмсэл хэнэбди гэһэн шалтаг урдаа бараад, демократическа хүсэнүүдые мүрдэхэ мүшхэхэ компани Манаби провинцида эхилбэ. Мэнэ һаяшаг Манта городто нютагай загаһашадай профсоюзай хүтэлбэрилэгшэ, Эквадорой коммунис партиин ЦК-гай гэшүүн Луис Валдивиесо гэгшые полици арестовалбо.

✪ Урда Пакистанда баһа дахин аюулта хохидол ушарба. Хэдэ мянган хүнүүдэй ами наһые абаашан арилһан, угаа ехэ гарза гайда оруулһан хүсэтэ һалхинай һүүлээр Читтагонг райондо уһан ехээр үерлэбэ. 4 үдэр соо хүнэгөөр адхаһандал үргэлжэ орожо байһан бороогой һүүлээр голмүрэнүүд эрьеһээ халижа, 10 тонн хонууд, рис тариһан ехэ полинуудые уһан доро орошобо.

✪ Үнгэрэгшэ средагай үдэр Кореин хахад аралай урда эрьедэ болһон тайфун гэжэ хатархай хүсэтэ һалхинай үедэ 49 хүн үхэбэ, 10 хүн үгы болошобо гэжэ Сеулһаа мэдээсэнэ. Энэ һалхинай ушаруулһан гарза гайнь 1 миллион Америкын доллароор сэгнэгдэнэ.

(ТАСС).

Үзэл сурталай хүсэтэ зэбсэг

СОФИ, июлиин 1. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд, Н. С. Хрущевой тэндэ хэлэһэн үгэ КПСС-тэ, бусад гүрэнүүдэй аха дүү партинуудта, социалис, коммунис байгуулалтын агууехэ хэрэгтэ туйлай ехэ удха шанартай гээд «Работническо дело» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ. Соёл сурталай хүдэлмэридэ КПСС-эй ехэ анхарал табидаг байһаниинь нигэжэ тодорно.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Н. С. Хрущевой тэндэ хэлэһэн үгые Болгариин коммунистнууд дэмжэнэ гэжэ бэшэгэйнь түгэсхэлдэ тэмдэглэгдэнхэй.

Ехэ анхарал табигдана

БЕРЛИН, июлиин 1. (ТАСС). СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихтын 70 наһанай ойдо зорюулагдаһан һайндэрэй материалнууд хэблэлдэ толилогдонхой. ГДР-эй хүн зон эдэ материалнуудыень ехэ һонирхолтойгоор уншана. Советскэ правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущевой В. Ульбрихтда Ленинэй орден, «Алтан одон» медаль барюулжа байһаниие харуулһан фото-зураг газетэнүүдэй түрүүшын хуудаһанда үгтэнхэй. Социалис үндэһэ һуури дээрэ нэгэдүүлэгдэһэн Германиин гүрэн һүүлэй һүүлдэ бии болгогдохо байха гээд Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүдые газетэнүүд тусгаарлан тэмдэглэнэ.

МНР-эй арадай Ехэ хуралай сесси

УЛААН-БААТАР, июлиин 1. (ТАСС). МНР-эй табадахи зарлалай арадай Ехэ хуралай нэгэдэхи сесси эндэ нээгдээ.

1963 ондо гүрэнэй бэлэдхэлэй түсэбэй хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ. Мүн арадай Ехэ хуралай Президиум һунгагдаха, МНР-эй шэнэ правительствын гэшүүд баталагдаха.

1963 ондо гүрэнэй бэлэдхэлэй түсэбэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай, өөһэдынгөө промышленностиие, экспортые шухала зүйлнүүдээр хангаха тушаа худалдаа наймаанай бэлэдхэлэй министр Д. Доржготов элидхэбэ.

МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй дотоодын, гадаадын политикые, тэрэнэй ажал ябуулгые сесси һайшаагаа.

Советскэ Союз Цейлон хоёрой харилсаан үргэдэнэ

КОЛОМБО, июлиин 1. (ТАСС). Цейлон Советскэ Союз хоёрой хоорондо 1963 ондо соёл культурын талаар харилсаа холбоо тогтоохо хэлсээн мүнөөдэр эндэ баталагдаба. Энэ хэлсээнэй ёһоор, цейлоной 15 студентнүүд, аспирантнууд совет институудта һураха. Гадна хоёр ороной эрдэмтэд хоорондоо ябалсаха, совет циркын артистнууд Цейлон ошохо, совет фильмын недели үнгэргэгдэхэ, Цейлоной фильмнүүд Советскэ Союзда харуулагдаха. Цейлоной радиогоор үе-үе болоод лэ Советскэ Союзһаа дамжуулга хэгдэхэ.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

АГААРАЙ БҮМБЭГЭҺӨӨ ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСО ХҮРЭТЭР

(Манай авиациин түүхэһээ)

Мүнөө космонавт Валентина Терешковагай нэрые бүхы дэлхэйн дурдажа, анхаралаа угаа ехээр хандуулжа байһан үедэ, ород эхэнэрнүүдэй дундаһаа хэн, хэзээ эгээ түрүүшээр агаарта дэгдэн гараа һэм, авиациин хүгжэхэтэй хамта манай эрэлхэг зоригто эхэнэр лётчигуудай хайшан гэжэ ниидэхэ шадабариия дээшэлүүлдэг һэм гэжэ хөөрэжэ үгөө һаа, һонин байгаа ёһотой.

Энээн тухай һайнаар мэдэхын тулада, Москвагай нэгэ хонжэн үйлсэдэ байдаг М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ авиациин ба космонавтикын түбэй байшанда ошоо һэмди. Хуушанай нэгэ гэр соо элдэб экспонадууд олоор суглуулагданхай: манай орондо гарадаг байһан 1880 оной авиационно журналһаа эхилээд, мүнөөнэй реактивна истребитель хүрэтэр элдэб юумэнүүд эндэ бии.

Музейн хүдэлмэрилэгшэ Н. Н. Семенкевич гэгшэ манай авиациин түүхые ехэ һайнаар мэдэдэг хүн байгаа. Тэрэ он, үдэр, нэрэ обог дурдажа, хоморой документнүүд, фотографинуудые харуулжа байжа хөөрэнэ.

Гайхалта зориг гаргаһан түрүүшын ород эхэнэр хадаа Москвагай эхэнэр Тушенинова байгаа юм. Зуун табяад гаран жэлэй саада тээ—1804 ондо агаарай шаарта һуулсажа ниидэлсэһэн юм гэхэ.

Тэрэнэй һүүлээр 24 жэл үнгэрһэн хойно гайхалтай юумэн болоо һэн: ородой түрүүшын агаараар тамарагша, мүн лэ Москвагай эхэнэр Ильинская гансаараа аэростадта һуугаад, огторгой оодэ дэгдэн гараһан байгаа. Алба хаагшын бүлэ соо түрэһэн Ильинская Преснидэ һуудаг һэн ха. Тэрэнэй ниидэһэн агаарай шаар, «Москвагай ведомостиин» гэршэлһэн ёһоор, утаагаар дүүргэгдэһэн байгаа, тиибэшье зоригто эхэнэрые 600 метр үндэртэ гаргаһан юм.

Самолёдой бии болохолоор, эхэнэр лётчигуудшье бии болоолсоо һэн. Нэгэ фотографи дээрэ һонин документын буулгабаринь байна. Тэрэнэй дээдэ тээнь «Бүхэроссиин императорска аэроклуб» гэжэ бэшээтэй. Саашадаа: 1890 ондо түрэһэн Лидия Виссарионовна Зверева пилот-авиаторай нэрэ зэргэ абаба гэжэ үнэмшэлһэн байна. Энэ документын абтаһан үдэрынь 1911 оной августын 10.

Ород офицерэй басаган Лидия Зверева түрүүшын ород эхэнэр лётчик байһан юм. Тэрэ бага балшар наһанһаа хойшо зоригтойгоороо бусадһаа илгардаг һэн ха. Айха гээшые мэдэдэггүй эхэнэр олон час соо ниидэһэн байгаа. Петербургын, Москвагай, Харьковай, Ростовой, бусад городуудай хүн зон тэрэнэй ниидэжэ ябахые харадаг бэлэй. Хожомынь Зверева Ригэдэ авиационно һургуули эмхидхэгшэдэй нэгэниинь байжа, залуу пилодуудые бэлэдхэдэг һэн.

Зинаида Петровна Кокоринагай нэрэ манай авиациин түүхэдэ оронхой юм. Таряашa хүнэй басаган Зина ехэ амжалтатайгаар һуража, 1920 ондо хорин нэгэтэйдээ Ленинградай университет дүүргээд, удангүй Качинска авиационно һургуулиин инструктор лётчигто хадамда гараа һэн. Хэдэн һара үнгэрөөд байтар хүлеэгдээгүй юумэн болобо—нүхэрынь һуралсалай ниидэлгэ хэжэ ябатараа аюул боложо, үхэшэһэн гэхэ. Зинаида Петровна дары Егорьевск ошожо, тэндэхи ниидэлгын һургуулида һураһанайнгаа һүүлээр агаарай буудалгын, бомбо хаялгын дээдэ һургуулида һураад, тэрэ һургуулиингаа инструкторынь болоо һэн.

Зинаида Кокорина эгээ түрүүшын совет эхэнэр-лётчик байһан юм.

Баһа нэгэ он жэл дурдаябди. 1929 ондо Валентина Степановна Гризодубова Харьковай аэроклуб дүүргэжэ, пилот болоһон үнэмшэлгэ абаһан байна. Үдэр һара үнгэрхэ бүри ниидэгшын мэргэжэл тэрэ шудалжал ябаба. 1937 ондо В. С. Гризодубова «УТ-2» гэжэ самолёдоор 3.267 метр үндэртэ ниидэжэ гараа һэн. Энэ хадаа бүхы дэлхэйн туйлалта байна.

Эхэнэр лётчигууд П. Д. Осипенко, М. М. Раскова, В. Ф. Ломако гэгшэд мүн лэ тэрэ үедэ «МП-1» гэжэ нэгэ мотортой гидросамолёдоор холо хүрэтэр ниидэн, алдар сууда гараа һэн.

1938 оной сентябриин үдэрнүүдые олонхи хүнүүд үшөө мартаагүй ёһотой. Эхэнэр лётчигууд В. С. Гризодубова, П. Д. Осипенко, М. М. Раскова «Родина» гэжэ самолёдоор 26 час 29 минута соо Москваһаа Алас-Дурна зүг тээшэ ниидэжэ, 6.450 километр зай дабажа гараа һэн. Нэгэшье ороной эхэнэр лётчигууд тиимэ ниидэлгэ тэрэ үедэ хээгүй, һанаальдаашьегүй байгаа юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайн эхилжэ, пассажирска ба спортивна самолёдуудай олонхи эхэнэр лётчигууд сэрэгэй самолёдуудые жолоододог болоо һэн. Эхэнэрнүүдһээ бүридэһэн гурбан авиаполконуудые М. М. Раскова эмхидхэһэн юм. Эрэлхэг зориг гаргаһанайнь түлөө 29 эхэнэр лётчигуудта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Тэдэнэй дунда М. Смирнова, В. Белик, Е. Рябова, Р. Гашева, И. Себрова. Эдэнэр тус бүридөө 800 гара дахин сэрэгэй даабаряар ниидэн гараһан байна.

Мүнөөнэй авиаци хадаа, дайнай урда тээхидэл, мүн дайнай үеынхидэ орходоо, тад ондоо болошонхой. Түргөөршье, дээгүүршье ниидэдэг болоо. Тиигэбэшье аэрофлодой лётчигой хубсаһатай эхэнэрнүүдые мүнөөшье харадагбди. Агаарай кораблиин командир Зинаида Федоровна Соломатина 10 мянга гаран час агаарта үнгэргэжэ, хоёр миллион үлүүтэй километр ниидэжэ гаранхай. 1960 оной март һарада Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдоо һэн. Л. Ф. Соломатина КПСС-эй XXII съездын делегат байгаа. Ригын пилот Л. М. Уланова гэгшэ «ИЛ-10» гэжэ хүсэ ехэтэ турбовинтовой машиные жолоодожо ябадаг.

Авиациин болон космонавтикын байшан соо манай агаарай флодой бүхы замынь харуулагданхай. Агаарай флодой геройнуудай портредүүдэй дунда «Восток-5» ба «Восток-6» гэжэ замбуулинай корабльнуудай командирнуудай—Валерий Быковскиин болон Валентина Терешковагай портредүүд эзэлхэ ёһотой һууридаа эдэ үдэрнүүдтэ табигдаад байна.

А. Медведев,
ТАСС-ай корр.

„ИЗВЕСТИЯ" газетын уншагшадта

Мүнөөдэр үдэшын 7 часта КПСС-эй обкомой бага зал соо «Известия» газетэ уншагшадай конференци болохонь.

Конференциин хүдэлмэридэ «Известия» газетын корреспондентнүүд нүхэд Бузылев, Шинкарев хабаадалсаха юм.

Бидэнэр газетэ уншагшадые конференциин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень уряалнабди. Тэндэ өөһэдынгөө һанамжа дурадхалнуудые хэлэхыетнай хүсэнэбди.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00464. Зак. № 939.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1963 оной июлиин 3.